

ODLUKE

ODLUKA KOMISIJE (EU) 2018/1498

od 21. prosinca 2017.

o državnoj potpori i mjerama SA.38613 (2016/C) (ex 2015/NN) koje je provela Italija u korist društva Ilva S.p.A. u postupku *Amministrazione Straordinaria*

(priopćeno pod brojem dokumenta C(2017) 8391)

(Vjerodostojan je samo tekst na talijanskom jeziku)

(Tekst značajan za EGP)

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 108. stavak 2. prvi podstavak,

uzimajući u obzir Sporazum o Europskom gospodarskom prostoru, a posebno njegov članak 62. stavak 1. točku (a),

nakon što je pozvala zainteresirane strane da iznesu svoje primjedbe u skladu s prethodno navedenom odredbom ⁽¹⁾ i uzimajući u obzir njihove primjedbe,

budući da:

1. POSTUPAK

- (1) Nakon što je 11. i 14. travnja 2014. primila dvije službene pritužbe od konkurenata (koji ne žele da se njihov identitet objavi), Komisija je pokrenula prethodni istražni postupak u pogledu navodnih mjera potpore u korist talijanskog proizvođača čelika Ilva S.p.A. u postupku *Amministrazione Straordinaria* („Ilva”). Isto tako *Wirtschaftsvereinigung Stahl* (njemačko udruženje proizvođača čelika – „WV Stahl”) i Eurofer (Europska federacija proizvođača željeza i čelika) predali su službene pritužbe 10. travnja 2015. odnosno 24. lipnja 2015. Britansko udruženje proizvođača čelika poduprla je 25. lipnja 2015. navedene podnositelje pritužbi.
- (2) Komisija je dopisom od 20. siječnja 2016. obavijestila Italiju da je odlučila pokrenuti postupak utvrđen u članku 108. stavku 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (dalje u tekstu „UFEU”) u pogledu četiriju mjera potpore dodijeljenih u korist društva Ilva. Dopisom od 13. svibnja 2016. Komisija je obavijestila Italiju o proširenju tog postupka na petu mjeru potpore.
- (3) Komisijina odluka o pokretanju službenog istražnog postupka (dalje u tekstu „odluka o pokretanju postupka”) i Komisijina odluka o proširenju postupka na petu mjeru (dalje u tekstu „odluka o proširenju”) objavljene su u *Službenom listu Europske unije* ⁽²⁾. Komisija je pozvala zainteresirane strane da podnesu svoje primjedbe o mjerama.
- (4) Italija je podnijela primjedbe o odluci o pokretanju postupka i odluci o proširenju u svojim dopisima od 3. ožujka i 26. srpnja 2016.
- (5) Komisija je primila i primjedbe zainteresiranih strana. Proslijedila ih je Italiji, koja je imala priliku dostaviti svoj odgovor. Ona je svoje primjedbe dostavila dopisom od 29. srpnja 2016.
- (6) Komisija je zatražila dodatne informacije od Italije u dopisima od 24. veljače 2016., 4. svibnja 2016., 30. rujna 2016., 1. veljače 2017. i 8. rujna 2017. Italija je odgovorila na te zahtjeve za dostavljanje informacija 10. ožujka 2016., 13. svibnja 2016., 8. studenoga 2016., 10. ožujka 2017. i 16. listopada 2017.
- (7) Nakon što je obaviještena o odluci Italije da ponudi imovinu društva Ilva na prodaju, Komisija je od Italije zatražila da imenuje neovisnog povjerenika za praćenje čija je uloga izvještavati Komisiju o organizaciji i provedbi postupka prodaje. Povjerenik za praćenje Komisiji je dostavio izvješća 15. lipnja 2016., 3. listopada 2016., 13. i 14. prosinca 2016., 1. veljače 2017., 22. veljače 2017. i 30. lipnja 2017., a svoje je konačno izvješće o postupku prodaje podnio 20. srpnja 2017. Talijanska tijela obavijestila su Komisiju i o rezultatu natječajnog postupka dopisom od 7. lipnja 2017., a dodatne informacije o postupku prodaje podnijela su 24. srpnja 2017.

⁽¹⁾ SL C 142, 22.4.2016., str. 37. i SL C 241, 1.7.2016., str. 12.

⁽²⁾ Vidjeti bilješku 1.

2. OPIS

2.1. Korisnik

- (8) Društvo Ilva jedan je od najvećih europskih proizvođača čelika, koji se bavi proizvodnjom, obradom i prodajom proizvoda od ugljičnog čelika, među ostalim upravljanjem industrijskim postrojenjima od nacionalnog strateškog interesa kako je utvrđeno člankom 1. Odluke br. 207 od 3. prosinca 2012. s izmjenama pretvorene u Zakon br. 231 od 24. prosinca 2012. („Odluka br. 207/2012”). U vlasništvu je obitelji Riva od 1996., a prethodno je njime upravljala talijanska država posredstvom društva *Istituto per la Ricostruzione Industriale* („IRI”). Do 2016. društvo Ilva zapošljavalo je ukupno oko 14 000 ljudi, od čega je oko 11 000 zaposlenika bilo zaposleno u njegovu glavnom proizvodnom pogonu u Tarantu (regija Apulija). Društvo Ilva ima i druge proizvodne pogone u Italiji te poslovne lokacije u Francuskoj, Tunisu i Grčkoj.
- (9) Društvo Ilva proizvodi proizvode od ugljičnog čelika navedene na popisu proizvoda, u kojemu je sektor čelika definiran kako je navedeno u točkama od (a) do (e) Priloga IV. Smjernicama za regionalne državne potpore za 2014.–2020. ⁽³⁾.
- (10) Godišnji proizvodni kapacitet pogona društva Ilva u Tarantu iznosi [...] ^(*) tona i čini 9,8 % ukupnog kapaciteta proizvodnje ugljičnog čelika u Uniji ⁽⁴⁾. Pod vodstvom sadašnje izvanredne uprave i u skladu s okolišnim ograničenjima društvo Ilva radi s [...] svojeg nominalnog kapaciteta (rade tri peći od pet). U 2016. proizvelo je 5,8 milijuna tona ugljičnog čelika ⁽⁵⁾, što je iznosilo oko 65 % talijanske proizvodnje ugljičnog čelika i oko 7 % njegove proizvodnje u Uniji. Ilva svoje proizvode prodaje prvenstveno u Italiji ([...]), a zatim u ostalim europskim ([...]) i trećim zemljama ([...]) ⁽⁶⁾.
- (11) Područje grada Taranto u kojemu se nalazi glavni proizvodni pogon društva Ilva izrazito je zagađeno. Ispitivanja su pokazala visoku razinu zagađenja zraka, tla te površinskih i podzemnih voda na lokaciji pogona društva Ilva i u obližnjim naseljenim područjima grada Taranta koje ima ozbiljne posljedice na zdravlje ljudi i okoliš ⁽⁷⁾. Društvo Ilva, njegovi glavni dioničari i bivša uprava u Italiji su optuženi za navodnu ekološku katastrofu ⁽⁸⁾. Ilva je isto tako predmet postupka zbog povrede koji je Komisija pokrenula protiv Italije ⁽⁹⁾. Nakon dvije službene obavijesti ⁽¹⁰⁾ Komisija je 16. listopada 2014. poslala Italiji svoje obrazloženo mišljenje („obrazloženo mišljenje”) zbog kršenja Direktive 2008/1/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹¹⁾ i Direktive 2010/75/EU Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹²⁾, u kojima su utvrđena pravila prema kojima države članice dodjeljuju okolišne dozvole industrijskim postrojenjima.
- (12) U jeku tog problema s okolišem bivša uprava društva Ilva morala je odstupiti s upravljačke pozicije te ju je u lipnju 2013. zamijenio izvanredni upravitelj kojega je imenovala vlada ⁽¹³⁾. Zadatak izvanrednog upravitelja bio je osigurati nastavak industrijske aktivnosti i upotrijebiti resurse društva kako bi se podmirili troškovi štete za zdravlje i okoliš prouzročeni prethodnim kršenjima okolišne dozvole društva Ilva. U tom je kontekstu Vijeće ministara 14. ožujka 2014. odobrilo „plan zaštite okoliša” namijenjen sprečavanju zagađenja i modernizaciji pogona u skladu s okolišnom dozvolom ⁽¹⁴⁾. Prema tom planu ukupan iznos ulaganja potrebnih kako bi se pogon u Tarantu uskladio sa zahtjevima okolišne dozvole u 2014. iznosio je [...] EUR.
- (13) Uzimajući u obzir sve lošiju financijsku situaciju društva Ilva, talijanska vlada donijela je 5. siječnja 2015. Odluku br. 1/2015 kojom je uvela *ad hoc* postupak u slučaju nesolventnosti za društvo Ilva. Taj *ad hoc* postupak temeljio se na tzv. zakonu *Marzano*, posebnom zakonu za slučaj nesolventnosti prema kojemu se postavlja izvanredna uprava velikih poduzetnika u poteškoćama koji se bave ključnim javnim uslugama. Kao posljedica toga Sud

⁽³⁾ SL C 209, 23.7.2013., str. 1.

^(*) [...] povjerljive informacije

⁽⁴⁾ Procjene proizvodnog kapaciteta izradili su društvo Ilva i Eurofer.

⁽⁵⁾ U skladu s prezentacijom koju su izvanredni upravitelji društva Ilva predstavili pred talijanskim Zastupničkim domom 10. siječnja 2017.: <http://www.gruppoilva.com/it/media/media/comunicazioni-dei-commissari>.

⁽⁶⁾ U skladu s internim podacima društva Ilva za 2015.

⁽⁷⁾ Vidjeti http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-1151_en.htm

⁽⁸⁾ Kazneni postupak br. 938/2010 R.G.

⁽⁹⁾ Postupak zbog povrede br. 2013/2177.

⁽¹⁰⁾ U rujnu 2013. i travnju 2014.

⁽¹¹⁾ Direktiva 2008/1/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 15. siječnja 2008. o integriranom sprečavanju i kontroli onečišćenja (SL L 24, 29.1.2008., str. 8.).

⁽¹²⁾ Direktiva 2010/75/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 24. studenoga 2010. o industrijskim emisijama (SL L 334, 17.12.2010., str. 17.).

⁽¹³⁾ Prema Odluci br. 61/2013 od 4. lipnja 2013. pretvorenoj u Zakon br. 89/2013 od 3. kolovoza 2013. Zakon br. 89/2013 naknadno je izmijenjen 10. prosinca 2013. člankom 7. Odluke br. 136/2013 pretvorene u Zakon br. 6/2014 od 6. veljače 2014.

⁽¹⁴⁾ Vidjeti Službeni list br. 105 od 8. svibnja 2014., dostupan na: <http://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2014/05/08/14A03637/sg>

u Milanu proglasio je društvo Ilva nesolventnim 30. siječnja 2015. ⁽¹⁵⁾. Ukupan dug naveden u izjavi o nesolventnosti iznosio je 2,9 milijardi EUR. Vlada je imenovala tri izvanredna upravitelja za upravljanje društvom. Odluka br. 1/2015 s izmjenama pretvorena je u Zakon br. 20/2015 od 3. ožujka 2015. ⁽¹⁶⁾.

- (14) Talijanska tijela obavijestila su 4. prosinca 2015. Komisiju o tome da je tog dana donesena Odluka br. 191/2015 pod nazivom „*Disposizioni urgenti per la cessione a terzi dei complessi aziendali del Gruppo Ilva*”. Odluka je s izmjenama pretvorena u Zakon br. 13/2016 od 1. veljače 2016. ⁽¹⁷⁾. U članku 1. Odluke predviđena je prodaja imovine društva Ilva u okviru transparentnog i nediskriminirajućeg javnog postupka do 30. lipnja 2016. kako bi se osigurao diskontinuitet s prethodnim društvom. Izvanredni upravitelji društva Ilva objavili su 5. siječnja 2016. poziv za iskaz interesa povezan s prijenosom poduzeća u vlasništvu društva Ilva i drugih trgovačkih društava iz iste grupe. U preliminarnu fazu dubinske analize primljeno je 25 zainteresiranih strana, nakon čega su formirani konzorciji ulagatelja radi podnošenja službenih ponuda do 30. lipnja 2016. Dva ponuditelja primljena su 30. lipnja 2016. u završnu fazu natječajnog postupka: i. konzorcij pod vodstvom društva ArcelorMittal, koje posluje u sektoru čelika na globalnoj razini, čiji su članovi i talijanski proizvođač čelika Marcegaglia te banka Intesa Sanpaolo („konzorcij AM”) te ii. tzv. konzorcij Acciaitalia („konzorcij Acciaitalia”), koji među ostalima čine talijanski proizvođač čelika Arvedi, indijsko poduzeće koje posluje u sektoru čelika Jindal Steel te investicijska banka Cassa Depositi e Prestiti u vlasništvu države („CDP”).
- (15) U postupku prodaje došlo je do kašnjenja. U konačnici su upravitelji društva Ilva 26. svibnja 2017. preporučili da se imovina društva Ilva dodijeli konzorciju AM, koji je ponudio iznos od 1,8 milijardi EUR ⁽¹⁸⁾. Tu je preporuku prihvatilo Ministarstvo gospodarskog razvoja, koje je 5. lipnja 2017. donijelo konačnu odluku u korist konzorcija AM ⁽¹⁹⁾. Transakcija još uvijek nije zaključena jer se čeka Komisijino odobrenje spajanja. U tom je pogledu 21. rujna 2017. konzorcij AM o transakciji obavijestio Komisiju, koja je 8. studenoga 2017. odlučila pokrenuti detaljnu istragu ⁽²⁰⁾.

2.2. Mjere koje se ocjenjuju

- (16) Talijanska tijela donijela su i izmijenila razne mjere kako bi poduprla društvo Ilva. Ova Odluka odnosi se na pet mjera koje su predmet odluke o pokretanju postupka i odluke o proširenju:
- (a) mjera br. 1: prijenos imovine zaplijenjene u kaznenom postupku protiv prethodnih vlasnika društva Ilva,
 - (b) mjera br. 2: zakon o zajmovima s najvišim prioritetom naplate tijekom stečajnog postupka primijenjen na privatni zajam od 250 milijuna EUR,
 - (c) mjera br. 3: državno jamstvo za zajam od 400 milijuna EUR,
 - (d) mjera br. 4: sporazum o nagodbi s društvom Fintecna,
 - (e) mjera br. 5: državni zajam od 300 milijuna EUR.

2.2.1. Mjera br. 1: prijenos imovine zaplijenjene u kaznenom postupku protiv prethodnih vlasnika društva Ilva

- (17) Neki članovi obitelji Riva prethodno uključeni u upravljanje društvom Ilva optuženi su pred talijanskim sudovima za razna kaznena djela prijevare. U svibnju 2013. nacionalni sud zaplijenio (*sequestro preventivo*) je [...] EUR likvidne imovine u vlasništvu obitelji Riva („imovina obitelji Riva”) do završetka kaznenog postupka protiv njih.

⁽¹⁵⁾ http://www.gruppoilva.com/sites/ilvacorp/files/document_attachments/acq_res.pdf

⁽¹⁶⁾ Tekst Odluke pretvorene u zakon dostupan je na: <http://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:decreto.legge:2015-01-05;1!vig=>

⁽¹⁷⁾ Tekst Odluke pretvorene u zakon dostupan je na: <http://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:decreto.legge:2015-12-04;191!vig=>

⁽¹⁸⁾ <http://www.gruppoilva.com/it/press-release/2017-05-26/comunicato-stampa>

⁽¹⁹⁾ <http://www.sviluppoeconomico.gov.it/index.php/it/194-comunicati-stampa/2036649-calenda-firma-il-decreto-di-aggiudicazione-del-complesso-industriale-del-gruppo-ilva-ad-am-investco-italy>

⁽²⁰⁾ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-4485_en.htm

- (18) U skladu s talijanskim zakonom o općem kaznenom postupku imovina zaplijenjena u kontekstu kaznenih postupaka mora se prenijeti u tzv. pravosudni fond (*Fondo Unico di Giustizia*), fond talijanskog Ministarstva pravosuđa koji ima ulogu „skrbnika” (*custode ex lege*) do završetka kaznenog postupka. Upravljanje fondom osigurava društvo Equitalia Giustizia S.p.A. („Equitalia”) ⁽²¹⁾. U skladu s ulagačkim mandatom društva Equitalia likvidna imovina koju drži *Fondo Unico di Giustizia* smije se deponirati isključivo na tekuće račune s odgovarajućom razinom stabilnosti i pouzdanosti ili uložiti u talijanske državne obveznice ⁽²²⁾. Tijekom sudskog postupka zaplijenjena imovina i dalje pripada izvornim vlasnicima, no oni njome ne mogu raspolagati.
- (19) U slučaju imovine obitelji Riva člankom 3. stavkom 1. Odluke br. 1/2015 uvedena je *ad hoc* odredba prema kojoj se ta imovina mogla prenijeti na društvo Ilva prije dovršetka kaznenog postupka ⁽²³⁾. U skladu s tom odredbom prijenos se morao odvijati pod određenim uvjetima. Ilva bi prvo morala izdati obveznice u vrijednosti imovine obitelji Riva. *Fondo Unico di Giustizia* bi zatim upotrijebio imovinu obitelji Riva koja je u njegovu skrbništvu kako bi upisao te obveznice. Kao rezultat toga obveznice društva Ilva zamijenile bi imovinu obitelji Riva na računima fonda *Fondo Unico di Giustizia* kao kolateral u kontekstu kaznenog postupka koji je u tijeku. U istoj Odluci određeno je da se novac koji je društvo Ilva primilo u tom prijenosu mora namijeniti za provedbu njegova plana zaštite okoliša.
- (20) Sudskom odlukom (*Decreto di Trasferimento*) nacionalni sud naredio je 11. svibnja 2015. prijenos imovine obitelji Riva. No do prijenosa u *Fondo Unico di Giustizia* nije moglo doći jer je obitelj Riva svoju imovinu držala na bankovnim računima koji se nalaze izvan Italije ⁽²⁴⁾, a strani sudovi koji imaju nadležnost nad tim računima sustavno su odbijali prijenos imovine u Italiju ⁽²⁵⁾.
- (21) Situacija je riješena kada su u prosincu 2016. obitelj Riva i društvo Ilva postigli sporazum o nagodbi u kojemu su predmetni članovi obitelji Riva pristali da imovina koju drže na računima u stranim bankama konačno bude dostupna društvu Ilva u pravnom obliku iz članka 3. stavka 1. Odluke br. 1/2015. [...]. Talijanska tijela navela su da su odštetni zahtjevi društva Ilva prema obitelji Riva mogli dosegnuti oko [...] EUR. Uz zaplijenjeni iznos od 1,1 milijarde EUR, koji je zakonom namijenjen za plan zaštite okoliša, obitelj Riva pristala je staviti društvu Ilva na raspolaganje i dodatan iznos od 145 milijuna EUR kako bi poduprla njegovo poslovanje. Kao rezultat sporazuma o nagodbi imovina obitelji Riva vraćena je u Italiju ⁽²⁶⁾ i prenesena u *Fondo Unico di Giustizia*, koji je 13. i 22. lipnja 2017. upisao ukupno [...] EUR novoizdanih obveznica društva Ilva.

2.2.2. Mjera br. 2: zakon o zajmovima s najvišim prioritetom naplate tijekom stečajnog postupka

- (22) Prema navodima medija u svibnju 2014. društvo Ilva imalo je poteškoća s isplatom plaća i plaćanjem dobavljača ⁽²⁷⁾. Novinari su izvještavali da su banke bile nesklone odobravanju zajma za premošćivanje namijenjenom pokrivanju poduzetnikove potrebe za likvidnošću ⁽²⁸⁾. Isto tako, tijekom cijele 2014. talijanska tijela (posebno predstavnici Ministarstva gospodarskog razvoja i regionalnih vlasti regije Apulije) u punoj su mjeri sudjelovala na sastancima i u pregovorima s financijskim institucijama o odobravanju takvog zajma ⁽²⁹⁾.

⁽²¹⁾ U skladu s člankom 2., stavkom 4. Odluke br. 143/2008.

⁽²²⁾ U tom pogledu vidjeti http://www.giustizia.it/giustizia/it/mg_2_9_1.wp

⁽²³⁾ Pravna osnova prvo je utvrđena u članku 1. stavku 11.d Odluke br. 61/2013, koja je izmijenjena u prosincu 2013., u kolovožu 2014. i konačno u ožujku 2015.

⁽²⁴⁾ [...]

⁽²⁵⁾ Vidjeti <http://www.ilsole24ore.com/art/notizie/2015-11-24/ilva-giudici-svizzeri-no-rientro-italia-12-miliardi-riva-171441.shtml> i <http://www.repubblica.it/economia/finanza/2015/11/24/news/ilva annullato il sequestro da un miliardo in svizzera-128062132/>

⁽²⁶⁾ Vidjeti <http://www.ilsole24ore.com/art/impresa-e-territori/2017-05-24/ilva-firmata-transazione-il-rientro-fondi-svizzeri-131344.shtml>

⁽²⁷⁾ Vidjeti <http://www.ilsole24ore.com/art/impresa-e-territori/2014-05-12/ilva-taranto-stipendi-salvi-ma-resta-crisi-finanziaria-123429.shtml?uuiid=ABUglaHB>.

⁽²⁸⁾ Vidjeti http://www.ilsole24ore.com/art/impresa-e-territori/2014-07-03/ilva-aggrappata-prestito-ponte-063934_PRV.shtml?uuiid=ABpE6DXB&fromSearch.

⁽²⁹⁾ Vidjeti „L'incontro di ieri a Palazzo Chigi tra rappresentanti degli istituti di credito e Governo – il sottosegretario alla presidenza, Graziano Del Rio, il ministro e il vice ministro dello Sviluppo economico, rispettivamente Federica Guidi e Claudio De Vincenti – non ha portato i segnali che l'azienda attende in modo da attenuare la propria crisi finanziaria” kako izvještava <http://www.ilsole24ore.com/art/notizie/2014-05-14/ilva-nessuna-concessione-un-prestito-ponte-132300.shtml?uuiid=ABPqs9HB>: Vidjeti i članak iz svibnja 2014.: <http://www.ilsole24ore.com/art/impresa-e-territori/2014-05-12/ilva-taranto-stipendi-salvi-ma-resta-crisi-finanziaria-123429.shtml?uuiid=ABUglaHB>: „L'Ilva ha avanzato la richiesta ed ha avviato la trattativa con le banche che viene seguita anche dal Governo”.

- (23) Italija je 11. kolovoza 2014. izmijenila članak 12. stavak 5. Odluke br. 101/2013 tako da se zajmovi odobreni poduzetnicima od strateškog nacionalnog interesa koji se nalaze pod izvanrednom upravom namijenjeni provedbi plana sanacije okoliša i zdravlja iznimno smatraju zajmovima s najvišim prioritetom naplate tijekom stečajnog postupka ⁽³⁰⁾. Zajmovi s najvišim prioritetom naplate tijekom stečajnog postupka imaju prednost pri naplati iz stečajne mase nesolventnog poduzetnika i prioritet nad drugim zajmovima i obvezama prema vjerovnicima poduzetnika. Situacija društva Ilva odgovarala je definiciji utvrđenoj u zakonu i stoga su se zajmovi odobreni društvu Ilva mogli smatrati zajmovima s najvišim prioritetom naplate tijekom stečajnog postupka ⁽³¹⁾.
- (24) Mjesec dana nakon te izmjene zakona, 11. rujna 2014., tri privatne banke pristale su odobriti zajam društvu Ilva u iznosu od 250 milijuna EUR ⁽³²⁾. Društvo Ilva na dan dospeljeća zajma, 28. veljače 2015., taj zajam nije vratilo.

2.2.3. Mjera br. 3: državno jamstvo za zajam od 400 milijuna EUR

- (25) Člankom 3. stavkom 1.b Odluke br. 1/2015 društvu Ilva omogućeno je da sa zainteresiranim bankama dogovori zajam s najvišim prioritetom naplate tijekom stečajnog postupka od 400 milijuna EUR osiguran državnim jamstvom. Zajam se trebao upotrijebiti za provedbu plana zaštite okoliša društva Ilva ⁽³³⁾.
- (26) Ministarstvo gospodarstva i financija svojom je odlukom 30. travnja 2015. izdalo državno jamstvo s premijom od 3,12 % godišnje.
- (27) Nakon izdavanja državnog jamstva tri financijske institucije pristale su 27. svibnja 2015. društvu Ilva odobriti zajam u iznosu od 400 milijuna EUR, raščlanjen na sljedeći način: 330 milijuna EUR od banke CDP, 50 milijuna EUR od banke Intesa Sanpaolo i 20 milijuna EUR od banke Banco Popolare. Intesa Sanpaolo i Banco Popolare iste su dvije privatne banke koje su bile uključene i u mjeru br. 2.
- (28) Zajam od 400 milijuna EUR isplaćen je u četiri uzastopne rate od 100 milijuna EUR, i to 10. lipnja, 9. listopada, 10. prosinca i 28. prosinca 2015. Na njega se obračunava godišnja kamatna stopa vezana uz šestomjesečni Euribor + [...], koja se plaća po polugodištu, a rok dospeljeća je [...] od isplate uz početnu odgodu plaćanja od [...].

2.2.4. Mjera br. 4: sporazum o nagodbi s društvom Fintecna

- (29) U privatizaciji društva Ilva 1995. društvo u državnom vlasništvu IRI pristalo je u skladu s člankom 17.7. ugovora o privatizaciji jamčiti za buduća potraživanja zbog štete za okoliš do koje je došlo prije privatizacije u iznosu do [...] LIT plus kamate (tj. približno [...] EUR u to vrijeme i [...] EUR bez kamata ili [...] EUR s kamatama na dan 31. prosinca 2014.). Ugovorom o privatizaciji kao konačni rok za kvantifikaciju štete za okoliš utvrđen je 31. prosinca 1996. IRI je 16. travnja 1996. pokrenuo arbitražni postupak u pogledu prodajne cijene. Taj je postupak okončan 2000., no spor o odgovornosti za zaštitu okoliša nije riješen. Društvo Ilva pokrenulo je 6. svibnja 1996. usporedni arbitražni postupak o odgovornosti za zaštitu okoliša, koji nije okončan.
- (30) Društvo Fintecna u vlasništvu države postalo je 2002. pravni sljednik društva IRI. Od 2012. Fintecna je u 100 %-tnom vlasništvu društva CDP, koje je u 100 %-tnom vlasništvu države. Financijske izvještaje i upravljanje imovinom društva Fintecna provjerava sudac kojega je imenovao talijanski Revizorski sud i koji prisustvuje sastancima upravnog i nadzornog tijela u skladu s člancima 7. i 12. Zakona br. 259/1958.
- (31) U kontekstu prijelaza iz društva IRI u društvo Fintecna 2002. bivša uprava društva IRI odlučila je izdvojiti [...] EUR kao procijenjeni iznos štete za okoliš namijenjen društvu Ilva.
- (32) Ilva i Fintecna potpisale su 12. lipnja 2008. zapisnik sa sastanka (*verbale di incontro*) u kojemu su se složile da se većina otvorenih problema povezanih s okolišem odnosi na pogon u Tarantu. U tom su se kontekstu stranke dogovorile da je podjela troškova između njih moguća tek nakon što se utvrdi njihov iznos. U međuvremenu je u nacrtu sporazuma od 3. prosinca 2008. Ministarstvo zaštite okoliša zajedno s drugim javnim tijelima planiralo nagodbu na temelju procijenjenih troškova sanacije štete za podzemne vode i okoliš. Ta kvantifikacija izričito nije uključivala štetu nastalu trećim stranama koja proizlazi iz onečišćenja zraka.

⁽³⁰⁾ Članak 22.c Zakona br. 116/2014 kojim se izmjenjuje i pretvara u zakon Odluka br. 91/2014 od 24. lipnja 2014.

⁽³¹⁾ U skladu s člankom 1. stavkom 1. Odluke br. 61/2013 zajedno s člankom 1. Odluke br. 207/2012 od 3. prosinca 2012. pretvorene u Zakon br. 231/2012 od 24. prosinca 2012.

⁽³²⁾ Intesa Sanpaolo S.p.A., Unicredit S.p.A. i Banco Popolare Società Cooperativa.

⁽³³⁾ „L'organo commissariale di ILVA S.p.A. al fine della realizzazione degli investimenti necessari al risanamento ambientale, nonché di quelli destinati ad interventi a favore di ricerca, sviluppo e innovazione, formazione e occupazione, nel rispetto della normativa dell'Unione europea in materia, è autorizzato a contrarre finanziamenti per un ammontare complessivo fino a 400 milioni di euro, assistiti dalla garanzia dello Stato. Il predetto finanziamento è rimborsato dall'organo commissariale in prededuzione rispetto agli altri debiti [...]”

- (33) Društvo Ilva poslalo je nekoliko obavijesti društvu Fintecna, od kojih su posljednje poslane 2. svibnja 2011. i 10. lipnja 2013. Društvo Fintecna osporavalo je bilo kakvu odgovornost, posebno za štetu nastalu trećim stranama povezanu s onečišćenjem zraka.
- (34) Tijekom pripreme financijskih izvještaja za 2011. nadležne službe društva Fintecna procijenile su da iznos za štetu namijenjen društvu Ilva iznosi [...] EUR, prilagođeno na [...] EUR u 2014.
- (35) Ministar zaštite okoliša donio je 19. prosinca 2013. ministarsku odluku (*provvedimento*) protiv društva Fintecna s nalogom da ukloni otpad koji se nalazi na lokaciji društva Ilva. Ministarska odluka osporena je pred Regionalnim upravnim sudom (*Tribunale Amministrativo Regionale*) regije Apulija te je iz postupovnih razloga poništena 14. studenoga 2014. No Sud je u biti zaključio da onečišćujuća aktivnost u svakom slučaju potječe iz razdoblja prije 1995. i da je stoga za nju odgovorno društvo Fintecna.
- (36) U skladu s člankom 3. stavkom 5. Odluke br. 1/2015 izvanredni upravitelj društva Ilva ovlašten je riješiti spor s društvom Fintecna u pogledu štete za okoliš iz članka 17.7. ugovora o privatizaciji iz 1995. u roku od 60 dana od stupanja na snagu Zakona br. 1/2015. U istom je članku utvrđen iznos nagodbe u visini od 156 milijuna EUR i navedeno je da takvo rješenje mora biti konačno ⁽³⁴⁾.
- (37) Društvo Fintecna angažiralo je 12. siječnja 2015. neovisnog pravnog savjetnika kako bi pomogao u pregovorima povezanim sa sporazumom o nagodbi s društvom Ilva. Taj je stručnjak 3. ožujka 2015. donio pravno mišljenje u kojemu je potvrdio da je rješenje spora u iznosu od 156 milijuna EUR unutar maksimalne granice utvrđene u ugovoru o privatizaciji i niže od procjena koje je provelo društvo Fintecna.
- (38) Društvo Fintecna zatražilo je pravno mišljenje drugog savjetnika u pogledu i. eventualnih ranijih plaćanja društvu Ilva u kontekstu prethodne arbitraže i ii. datuma početka obračunavanja kamata na jamčeni iznos. To je mišljenje izdano 16. veljače 2015. U njemu se navodi i. da društvo Fintecna nije izvršilo nikakva plaćanja društvu Ilva u kontekstu prethodnih arbitražnih postupaka povezana s primjenom članka 17.7. ugovora o privatizaciji i ii. da se kamata obračunava od 1996.
- (39) Nakon što je 4. ožujka 2015. Odluka br. 1/2015 pretvorena u zakon, Upravni odbor društva Fintecna odlučio je riješiti spor uzimajući u obzir pravna mišljenja dvaju savjetnika. Upravni odbor istaknuo je da je nagodba konačna i u pogledu trećih strana (npr. u pogledu vjerovnika društva Ilva u slučaju stečaja i drugih mogućih potraživanja prema društvu Fintecna u pogledu zaštite okoliša) te da bi maksimalna izloženost koja proizlazi iz ugovora o privatizaciji iznosila [...] EUR bez kamata ili [...] EUR s kamatama. U svojoj je odluci Upravni odbor uzeo u obzir povoljno mišljenje CDP-a, dioničara društva Fintecna, u skladu s točkom 8.3.2. Pravilnika o upravljačkim aktivnostima u grupi CDP (*Regolamento per l'esercizio dell'attività di direzione e coordinamento sulle società partecipate del gruppo CDP*).
- (40) Društvo Fintecna stoga je riješilo spor s društvom Ilva 5. ožujka 2015. te je 6. ožujka 2015. društvu Ilva preneseno 156 milijuna EUR.
- (41) Prema zajedničkom priopćenju za tisak grupe CDP i društva Fintecna od 11. ožujka 2015. transakcija je provedena „kako bi se primijenio članak 3. stavak 5. Odluke br. 1 od 5. siječnja 2015., koja je s izmjenama pretvorena u Zakon br. 20 od 4. ožujka 2015. (Odluka o društvu Ilva)” ⁽³⁵⁾.

2.2.5. Mjera br. 5: državni zajam od 300 milijuna EUR

- (42) Kako je objašnjeno u uvodnoj izjavi 14., 4. prosinca 2015. talijanska tijela obavijestila su Komisiju o tome da je toga dana donesena Odluka br. 191/2015. Uz odredbe koje se odnose na prodaju imovine društva Ilva u skladu s člankom 1. stavkom 3. te Odluke, država je ministarskom odlukom ovlaštena društvu Ilva odobriti zajam

⁽³⁴⁾ „Allo scopo di definire tempestivamente le pendenze tuttora aperte, il commissario straordinario, entro sessanta giorni dell'entrata in vigore del presente decreto, è autorizzato a sottoscrivere con FINTECNA S.p.A., in qualità di avente causa dell'IRI, un atto convenzionale di liquidazione dell'obbligazione contenuta nell'articolo 17.7 del contratto di cessione dell'ILVA Laminati Piani (oggi ILVA S.p.A.). La liquidazione è determinata nell'importo di 156.000.000 di euro, ha carattere definitivo, non è soggetta ad azione revocatoria e preclude ogni azione concernente il danno ambientale generatosi, relativamente agli stabilimenti produttivi ceduti dall'IRI in sede di privatizzazione dell'ILVA Laminati Piani (oggi ILVA S.p.A.), antecedentemente al 16 marzo 1995. Le somme rinvenienti di detta operazione affluiscono nella contabilità ordinaria del Commissario straordinario”.

⁽³⁵⁾ Priopćenje za tisak dostupno je na: http://www.cdp.it/static/upload/com/0000/comunicato-n.-12-del-11-03-2015_fintecna-ilva.pdf

u iznosu od 300 milijuna EUR uz godišnju kamatnu stopu vezanu uz šestomjesečni Euribor + 300 baznih bodova kako bi se poduprle hitne potrebe društva Ilva za likvidnošću. U skladu s Odlukom zajam bi trebao otplatiti stjecatelj imovine društva Ilva 60 dana nakon što nadležni nacionalni sud proglasi prestanak aktivnosti tog društva prema članku 73. Odluke br. 270/99 nakon konačne prodaje imovine društva.

- (43) Ministarska odluka kojom se odobrava zajam društvu Ilva donesena je 15. prosinca 2015., a iznos je isplaćen 23. prosinca 2015. U ministarskoj odluci navedeno je da se zajam odobrava izvanrednoj upravi društva Ilva.
- (44) Talijanska vlada donijela je 9. lipnja 2016. Odluku br. 98/2016 o izmjeni Odluke br. 191/2015. U skladu s člankom 1. stavkom 1. točkom (a) Odluke obveza otplate zajma u iznosu od 300 milijuna EUR prenesena je sa stjecatelja imovine društva Ilva na društvo Ilva. Odluka je s izmjenama pretvorena u Zakon br. 151/2016 od 1. kolovoza 2016. ⁽³⁶⁾.
- (45) Talijanska vlada donijela je 29. prosinca 2016. Odluku br. 243/2016 koja je s izmjenama pretvorena u Zakon br. 18/2017 od 27. veljače 2017. ⁽³⁷⁾. U skladu s člankom 1. stavkom 1. točkom (b) Odluke mandat izvanredne uprave društva Ilva produljen je nakon datuma dovršetka prijenosa imovine kako bi izvanredni upravitelji društva Ilva mogli utvrditi i provesti dodatne mjere sanacije područja koja nije preuzeo stjecatelj. Kao rezultat toga donošenje odluke o prestanku aktivnosti društva Ilva u skladu s člankom 73. Zakonodavne odluke br. 270/99 odgođeno je do potpunog dovršetka navedenih aktivnosti sanacije. No kako istodobno ne bi došlo do odgađanja konačne otplate zajma od 300 milijuna EUR, člankom 1. stavkom 1. točkom (a) Odluke izmijenjen je rok otplate zajma na 60 dana od konačne prodaje imovine društva Ilva te stoga otplata više nije ovisila o donošenju odluke o prestanku aktivnosti društva Ilva.

2.3. Razlozi za pokretanje službenog istražnog postupka

- (46) Nakon prethodnog istražnog postupka iz uvodne izjave 1. Komisija je izrazila sumnje o usklađenosti mjera potpore s pravilima Unije o državnim potporama. Komisijino privremeno stajalište bilo je da mjere predstavljaju državnu potporu i da nije bilo osnove prema kojoj bi se ta potpora mogla smatrati spojivom s unutarnjim tržištem.

2.3.1. Svrstavanje u državnu potporu

- (47) U odluci o pokretanju postupka Komisija je privremeno smatrala da bi sve mjere koje su predmet detaljne istrage potencijalno mogle narušiti tržišno natjecanje i utjecati na trgovinu među državama članicama zbog prisustva konkurenata na tržištima čelika na kojima društvo Ilva posluje i razinâ trgovine proizvodima od čelika unutar Unije, kojoj društvo Ilva pridonosi.
- (48) Komisijina privremena ocjena drugih kriterija državne potpore (pripisivost državi, državna sredstva, selektivnost, gospodarska prednost) sažeto je navedena za svaku mjeru u odjeljcima od 2.3.1.1. do 2.3.1.5 .

2.3.1.1. Mjera br. 1

- (49) Kad je riječ o pripisivosti mjere br. 1 državi, Komisija je u odluci o pokretanju postupka privremeno zaključila da je odluka o prijenosu imovine obitelji Riva na društvo Ilva upisom obveznica pripisiva talijanskoj vladi, koja je tu odredbu unijela u Odluku br. 1/2015. Komisija je zauzela i privremeno stajalište da je *Fondo Unico di Giustizia*, koji provodi tu odluku (putem društva Equitalia), djelovao prema uputama pravosudnog tijela, koje je državno tijelo i stoga je obvezno primjenjivati načelo lojalne suradnje ⁽³⁸⁾.

⁽³⁶⁾ Tekst Odluke pretvorene u zakon dostupan je na: <http://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:decreto.legge:2016-06-09:98!vig=>

⁽³⁷⁾ Tekst Odluke pretvorene u zakon dostupan je na: <http://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:decreto.legge:2016-12-29:243!vig=>

⁽³⁸⁾ Presuda Suda od 11. rujna 2014., *Komisija protiv Njemačke*, C-527/12, ECLI:EU:C:2014:2193, točka 56. Vidjeti i presudu Suda od 18. srpnja 2007., *Ministero dell'Industria, del Commercio e dell'Artigianato protiv Lucchini SpA*, C-119/05, ECLI:EU:C:2007:434, točku 59.

- (50) Na temelju činjenica utvrđenih u trenutku odluke o pokretanju postupka Komisijino privremeno stajalište bilo je da mjera br. 1 uključuje državna sredstva jer se mora smatrati da je imovina obitelji Riva pod kontrolom države dok je *Fondo Unico di Giustizia* njezin skrbnik. Nadalje, Komisija nije mogla isključiti da bi se država (putem fonda *Fondo Unico di Giustizia*) odrekla mogućih prihoda ulaganjem imovine obitelji Riva u rizične obveznice društva Ilva bez odgovarajuće naknade umjesto da odabere pouzdan povrat u obliku bankovnih depozita ili državnih obveznica.
- (51) U skladu s Komisijinom odlukom o pokretanju postupka dodjela selektivne gospodarske prednosti proizlazi iz činjenice da bi na temelju *ad hoc* odstupanja od uobičajenog kaznenog postupka imovina obitelji Riva bila stavljena na raspolaganje društvu Ilva prije dovršetka kaznenog postupka, što bi rezultiralo likvidnošću tog društva zahvaljujući obveznicama koje se izdaju po nepoznatoj i ne nužno tržišnoj vrijednosti.

2.3.1.2. Mjera br. 2

- (52) Usprkos činjenici da su zajam u vrijednosti od 250 milijuna EUR odobrile privatne banke, Komisija je privremeno smatrala da je ta mjera pripisiva državi zbog redoslijeda događaja, tj. izmjene Odluke br. 101/2013 i uključenosti države u pregovore društva Ilva s bankama koji su konačno doveli do odobravanja zajma.
- (53) Komisijino je privremeno stajalište bilo da bi, kada bi država ili druga javna tijela bili među glavnim vjerovnicima društva Ilva, dodjelom višeg prioriteta naplate novoizdanom privatnom zajmu od 250 milijuna EUR mjera br. 2 bila *de facto* odricanje od javnih dugova ⁽³⁹⁾. U tom bi slučaju mjera br. 2 uključivala državna sredstva.
- (54) Komisija je smatrala da se, usprkos općenitom tekstu izmijenjenog zakona, u tom trenutku mjera primjenjivala samo na društvo Ilva i stoga je *de facto* bila selektivna. Mjerom je društvu Ilva omogućeno da ispuni svoje potrebe za likvidnošću te mu je dodijeljena prednost koju ne bi imalo u uobičajenim tržišnim uvjetima. Stoga je Komisija privremeno smatrala da mjera donosi selektivnu gospodarsku prednost društvu Ilva.

2.3.1.3. Mjera br. 3

- (55) Imajući u vidu da je državno jamstvo izdano putem ministarske odluke u skladu s odredbama vladine Odluke, Komisijino privremeno stajalište bilo je da je mjera br. 3 pripisiva državi. Rizik za državna sredstva proizlazi iz činjenice da se u slučaju aktivacije državno jamstvo plaća iz državnog proračuna.
- (56) Kad je riječ o postojanju selektivne gospodarske prednosti, Komisija je ispitala spojivost državnog jamstva s tržišnim natjecanjem. Prvo, nije bilo jasno bi li subjekt u tržišnom gospodarstvu uopće pristao dati bilo kakvo jamstvo društvu Ilva samo dva mjeseca nakon što ono nije ispunilo obveze iz prethodnog zajma. Drugo, čak i pod pretpostavkom da je društvo Ilva potencijalno moglo imati pristup vanjskim izvorima financiranja i/ili vanjskim jamstvima, Komisija je sumnjala da bi premija koju naplaćuje talijanska država primjereno nadoknadila kreditni rizik koji snosi država.

2.3.1.4. Mjera br. 4

- (57) Na temelju relevantnog skupa pokazatelja iz sudske prakse Suda Unije ⁽⁴⁰⁾ Komisija je privremeno smatrala da je mjera br. 4 koju je primijenilo društvo Fintecna pripisiva talijanskoj državi. Kad je riječ o podrijetlu uključenih sredstava, Komisija je navela da se društvo Fintecna smatra javnim poduzećem. Stoga se njegova sredstva smatraju državnim sredstvima.
- (58) Kad je riječ o postojanju selektivne gospodarske prednosti, iako se u obzir uzima činjenica da je u načelu ograničeno državno jamstvo za štetu za okoliš koje je dogovoreno kada je društvo bilo u vlasništvu države i prije nego što je društvo Ilva privatizirano i prodano obitelji Riva bilo uobičajena tržišna praksa, Komisija je ispitala iznos i vrijeme sporazuma o nagodbi te razmatrala bi li se subjekt u tržišnom gospodarstvu ponašao slično u usporedivoj situaciji.

⁽³⁹⁾ Presuda Suda od 1. prosinca 1998., *Ecotrade Srl protiv Altiforni e Ferriere di Servola SpA* (AFS), C-200/97, ECLI:EU:C:1998:579 i presuda Suda od 17. lipnja 1999., *Industrie Aeronautiche e Meccaniche Rinaldo Piaggio SpA protiv International Factors Italia SpA (Ifitalia), Dornier Luftfahrt GmbH i Ministero della Difesa*, C-295/97, ECLI:EU:C:1999:313.

⁽⁴⁰⁾ Presuda Suda od 16. svibnja 2002., *Francuska protiv Komisije (Stardust)*, C-482/99, ECLI:EU:C:2002:294, točke 55. i 56. Vidjeti i mišljenje nezavisnog odvjetnika Jacobs u predmetu *Francuska protiv Komisije (Stardust)*, C-482/99, ECLI:EU:C:2001:685, točke od 65. do 68.

2.3.1.5. Mjera br. 5

- (59) Budući da se mjera sastoji od zajma koji su odobrili Ministarstvo gospodarskog razvoja i Ministarstvo gospodarstva i financija iz proračunskih sredstava talijanske države, Komisija je privremeno smatrala da je ona pripisiva državi i uključuje državna sredstva.
- (60) Kad je riječ o postojanju selektivne gospodarske prednosti, Komisija je razmatrala bi li privatni subjekt u tržišnom gospodarstvu pristao posuditi 300 milijuna EUR društvu Ilva uz iste uvjete kao Italija i bi li ih uopće pristao posuditi kada se u obzir uzmu financijske poteškoće društva Ilva.

2.3.2. *Spojivost osnove*

- (61) Budući da Komisija nije utvrdila postojanje osnove prema kojoj bi državna potpora u korist društva Ilva bila spojiva s unutarnjim tržištem, pozvala je Italiju da dokaže bilo koju takvu osnovu i obavijesti Komisiju o relevantnoj pravnoj osnovi ako postoji.

2.3.3. *O mogućem gospodarskom kontinuitetu između društva Ilva i novog poduzetnika koji stječe njegovu imovinu*

- (62) U uvodnoj izjavi 107. odluke o pokretanju postupka Komisija je podsjetila da se u slučaju gospodarskog kontinuiteta između primatelja potpore koju Komisija proglasi nespojivom s unutarnjim tržištem i njegova stjecatelja od stjecatelja može tražiti povrat potpore.
- (63) Konačan opseg prodaje još uvijek se može promijeniti zbog preispitivanja spajanja iz prethodne uvodne izjave 15. koje je još u tijeku. Italija i Peacelink predali su svoja opažanja o pitanju gospodarskog (dis)kontinuiteta između sadašnjeg društva Ilva i kupca imovine društva Ilva, no u ovom bi trenutku bilo preuranjeno da Komisija zauzme konačno stajalište te se to pitanje stoga neće dodatno ocjenjivati u ovoj odluci.

2.3.4. *Nema primjedbi na hitne intervencije u pogledu zaštite okoliša i zdravlja*

- (64) U uvodnoj izjavi 114. odluke o pokretanju postupka Komisija je pojasnila da se neće protiviti bilo kojem neposrednom djelovanju koje talijanska tijela mogu smatrati nužnim kako bi se zaštitilo zdravlje građana zbog službeno prepoznate hitne situacije u pogledu okoliša i zdravlja u području grada Taranto koja je navedena u uvodnoj izjavi 11. Stoga je službeni postupak pokrenut ne dovodeći u pitanje bilo kakvu javnu potporu troškovima koji su potrebni za sanaciju lokacije društva Ilva i okolnih područja u opsegu u kojemu su takvi radovi hitni i neophodni kako bi se riješilo postojeće onečišćenje i zaštitilo javno zdravlje u gradu Tarantu dok se ne utvrdi onečišćivač u skladu sa standardima predviđenima važećim zakonodavstvom.
- (65) U tom je pogledu Komisija u uvodnoj izjavi 115. odluke o pokretanju postupka navela da su talijanska tijela poduzela potrebne korake za utvrđivanje onečišćivača. Komisija je smatrala da talijanska država opravdano djeluje kako bi osigurala da postojeće onečišćenje ne šteti zdravlju građana i okolišu u području grada Taranto do ishoda sudskog postupka. Komisija je pojasnila da bi, u slučaju da se u okviru sudskog postupka koji je u tijeku utvrdi identitet onečišćivača, u skladu s primjenjivim pravilima kojima se uspostavlja ili primjenjuje načelo „onečišćivač plaća” on trebao s kamatama nadoknaditi iznose koje je država potrošila na sanaciju.
- (66) Budući da talijanska pravosudna tijela poduzimaju odgovarajuće korake kako bi utvrdila onečišćivača i financijsku odgovornost koja proizlazi iz njegovih radnji, ovom se odlukom ne dovode u pitanje financijske posljedice povezane s raspodjelom već nastalih troškova otklanjanja postojećeg onečišćenja između države ili drugih javnih ili privatnih subjekata te onečišćivača u skladu s načelom „onečišćivač plaća” iz članka 191. stavka 2. UFEU-a. Kad je riječ o budućim troškovima sanacije, Komisija napominje da je 1,1 milijarda EUR koju su uplatili trenutačni dioničari društva Ilva zakonom namijenjena za plan zaštite okoliša (uvodna izjava 21.), uz eventualna dodatna ulaganja budućeg vlasnika ili upravitelja u poboljšanje okolišne učinkovitosti pogona u Tarantu (vidjeti uvodne izjave 15. i 63.).

3. PRIMJEDBE ITALIJE

3.1. Opće primjedbe o svrsi mjera

- (67) Prema mišljenju Italije mjere koje je donijela talijanska vlada bile su potrebne kako bi se očuvali javni interesi i nisu obuhvaćene područjem primjene članka 107. UFEU-a. Italija navodi da se uvodne izjave 114. i 115. odluke o pokretanju postupka odnose na situacije opisane u Direktivi 2004/35/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ⁽⁴¹⁾ i članku 250. talijanskog Zakona o zaštiti okoliša ⁽⁴²⁾ prema kojima javna uprava mora započeti s potrebnim radovima kako bi se otklonila šteta u okolišu dok se ne utvrdi onečišćivač. U skladu s tim zakonskim odredbama Odlukom br. 1/2015 i Odlukom predsjednika Vijeća ministara (*Decreto del Presidente del Consiglio dei Ministri*) od 14. ožujka 2014., kojom se donosi plan zaštite okoliša, izvanrednim upraviteljima društva Ilva dodjeljuju se ovlasti javne prirode prema kojima djeluju u ime države u slučaju sanacije okoliša društva Ilva.
- (68) S obzirom na sve navedeno radovi u okolišu u vrijednosti od [...] EUR trebali bi se smatrati dopustivima u skladu s uvodnim izjavama 114. i 115. odluke o pokretanju postupka. Ti radovi uključuju:
- (a) radove sanacije (sanacija voda i zagađenih područja, gospodarenje otpadom, uklanjanje azbesta) i radove navedene u obrazloženom mišljenju Komisije ⁽⁴³⁾. Ukupna vrijednost te kategorije iznosi [...] EUR.
 - (b) dodatne radove koje Komisija zahtijeva u svojem obrazloženom mišljenju radi prestanka kršenja Direktive 2008/1/EZ i Direktive 2010/75/EU do 7. siječnja 2014. Ukupna vrijednost te kategorije iznosi [...] EUR.
- (69) Talijanska tijela napominju da ukupna vrijednost tih dopustivih radova premašuje zbirnu vrijednost mjera br. 2, 3 i 4.
- (70) Talijanska tijela naglašavaju i da je Komisijin postupak u pogledu državne potpore neodvojivo povezan s njezinim usporednim postupkom zbog povrede. U Komisijinu obrazloženom mišljenju uzima se u obzir da bi se zbog poteškoća društva Ilva s nalaženjem financijskih sredstava mogla odgoditi provedba radova potrebnih kako bi se ispunile odredbe njegove okolišne dozvole za Taranto. U tom su kontekstu talijanska tijela odlučila dodijeliti javna sredstva izvanrednim upraviteljima društva Ilva kako bi ispunili obveze navedene u obrazloženom mišljenju i kako bi se obavili potrebni radovi. Prema mišljenju talijanskih tijela iz uvodnih izjava 114. i 115. odluke o pokretanju postupka može se zaključiti da se Komisija neće protiviti toj vrsti mjera.
- (71) Konačno, Italija ističe socioekonomsku važnost pogona u Tarantu, koji izravno i neizravno zapošljava oko 24 % ukupnog zaposlenog stanovništva u pokrajini Taranto, regiji u kojoj se nezaposlenost povećala s 15,5 % u 2013. na 18,5 % u 2014.

3.2. Mjera br. 1

3.2.1. Državna sredstva

- (72) Prema navodima talijanskih tijela mjera br. 1 ne uključuje državna sredstva. Talijanska tijela navela su prvi skup argumenata prije nego što je sklopljen sporazum o nagodbi između obitelji Riva i društva Ilva iz prethodno navedene uvodne izjave 21. Ti su argumenti navedeni u uvodnim izjavama 73.–77. Nakon sporazuma o nagodbi talijanska su tijela nadopunila svoja opažanja dodatnim argumentima kako bi dokazala da nije bilo upotrebe državnih sredstava (vidjeti uvodnu izjavu 78.).
- (73) Prvo, talijanska tijela smatraju da je sudska praksa koja se citira u odluci o pokretanju postupka, točnije presuda u predmetu *Doux Elevage* ⁽⁴⁴⁾, razvijena u potpuno drugačijim okolnostima. U tom pogledu Italija citira točke 208. i 209. presude Općeg suda od 24. rujna 2015. u predmetu T-674/11 kako bi naglasila da se sredstva privatnih strana mogu smatrati državnim sredstvima samo u slučaju: i. da su ta sredstva državi stavili na raspolaganje njihovi vlasnici ili ii. da su ih se vlasnici odrekli, pri čemu država preuzima upravljanje nad njima na temelju

⁽⁴¹⁾ Direktiva 2004/35/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 21. travnja 2004. o odgovornosti za okoliš u pogledu sprečavanja i otklanjanja štete u okolišu (SL L 143, 30.4.2004., str. 56.), članak 6. stavak 3. i članak 8. stavak 2.

⁽⁴²⁾ Člankom 250. Zakonodavne odluke br. 152/2006 provode se odredbe iz članka 6. stavka 3. Direktive 2004/35/EZ.

⁽⁴³⁾ Odredbe br. 4, 5, 6–16i, 40, 51, 58, 65, 67.

⁽⁴⁴⁾ Presuda Suda od 30. svibnja 2013., *Doux Elevage SNC i Coopérative agricole UKL-ARREE protiv Ministère de l'Agriculture, de l'Alimentation, de la Pêche, de la Ruralité et de l'Aménagement du territoire i Comité interprofessionnel de la dinde française (CIDEF)*, C-677/11, ECLI:EU:C:2013:348, točka 35.

svojih suverenih ovlasti ⁽⁴⁵⁾. Ne može se smatrati da su sredstva pod javnom kontrolom i da stoga čine državna sredstva u prethodno navedenom smislu samo na temelju toga što država zakonskom mjerom zahtijeva od treće strane da vlastita sredstva upotrebljava na određeni način.

- (74) Italija smatra da ti uvjeti nisu ispunjeni u slučaju mjere br. 1 jer je 1,1 milijarda EUR pripadala glavnim dioničarima i bivšoj upravi društva Ilva. Drugim riječima, tim se zakonom samo zahtijeva određeni način upotrebe imovine u vlasništvu glavnih dioničara i bivše uprave društva Ilva, a ne države.
- (75) Prema mišljenju talijanskih tijela ta se mjera ne smatra eksproprijacijom u korist države. Radi se samo o provedbi općeg pravnog načela iz članka 2497. Građanskog zakonika kojim se predviđa odgovornost matičnog društva prema dioničarima i vjerovnicima njegovih društava kćeri u slučaju nepravilnosti u postupanju (*„responsabilità patrimoniale dell'impresa-holding“*), kako je navedeno u sudskoj odluci od 28. listopada 2014. donesenoj po tom pitanju.
- (76) Nadalje, *Fondo Unico di Giustizia* samo je skrbnik (*custode ex lege*) koji je obvezan poštovati primjenjive zakonske odredbe (npr. Ministarsku odluku od 30. srpnja 2009.) i upute pravosudnoga tijela. Fond ne može slobodno raspolagati tim sredstvima. Predmetni iznos upotrijebit će se isključivo za otklanjanje prouzročene štete u okolišu u skladu s načelom „onečišćivač plaća“.
- (77) Osim toga, prvotni vlasnici zaplijenjene imovine neće izgubiti prava vlasništva jer u slučaju oslobađajuće presude dobivaju obveznice i povezano pravo da unovče pripadajuću vrijednost uz kamate.
- (78) Nakon potpisivanja sporazuma o nagodbi iz uvodne izjave 21. talijanska tijela iznijela su sljedeće dodatne argumente. U okviru sporazuma o nagodbi članovi obitelji Riva službeno su dali svoj pristanak da se zaplijenjeni iznosi (koje su još uvijek držali u Švicarskoj) konačno stave na raspolaganje društvu Ilva, među ostalim u slučaju oslobađajuće presude. Kao rezultat toga obitelj Riva dobrovoljno je i trajno prenijela iznose na društvo Ilva, pri čemu oni nisu bili pod kontrolom društva *Fondo Unico di Giustizia*.

3.2.2. Učinak na državni proračun

- (79) Prema mišljenju Italije, da bi se utvrdilo postojanje državne potpore, nužno je utvrditi dovoljno izravnu vezu između prednosti koja je dana korisniku s jedne strane i smanjenja državnog proračuna ili dovoljno konkretnog gospodarskog rizika za opterećenje proračuna s druge ⁽⁴⁶⁾. U tom je pogledu Komisijin argument da je moguće da se država ulaganjem zaplijenjenih iznosa u obveznice društva Ilva umjesto u državne obveznice odriče mogućih prihoda naveden u odluci o pokretanju samo hipotetski i neutemeljen.
- (80) Prvo, nema razloga vjerovati da bi se u alternativnom scenariju zaplijenjeni iznosi uložili u državne obveznice i da se ne bi položili na bankovni račun u vlasništvu društva *Fondo Unico di Giustizia*.
- (81) Drugo, Komisija nije dokazala dovoljno izravnu vezu između odluke da se zaplijenjeni iznosi ne ulože u državne obveznice i mogućeg negativnog učinka na državni proračun.
- (82) Stoga talijanska tijela zaključuju da mjera br. 1 nema nikakav negativni utjecaj na državni proračun. Upravo suprotno, na njega može pozitivno utjecati.

3.2.3. Selektivna prednost

- (83) Italija tvrdi i da društvu Ilva nije dodijeljena selektivna prednost.

⁽⁴⁵⁾ Presuda Općeg suda od 24. rujna 2015., TV2/Danmark protiv Komisije, T-674/11, ECLI:EU:T:2015:684.

⁽⁴⁶⁾ Presuda Suda od 14. siječnja 2015., *The Queen, na zahtjev Eventech Ltd protiv Parking Adjudicator*, C-518/13, ECLI:EU:C:2015:9, točka 34.

- (84) Namjera je položiti predmetne iznose na poseban račun i namijeniti ih za plan zaštite okoliša te radove propisane u obrazloženom mišljenju. Stoga je mjera usklađena s načelom „onečišćivač plaća” jer se njome postiže ravnoteža ustavnih interesa u pogledu zaštite zdravlja, zaposlenosti i okoliša. Njome se zapravo želi: i. pomoći izvanrednoj upravi društva Ilva tako da joj se na raspolaganje stave sredstva potrebna za izvršavanje radova koje je upravo Komisija nametnula Italiji u obrazloženom mišljenju i ii. sačuvati zakonska prava pojedinaca nad kojima se provodi kaznena istraga.
- (85) Općenito govoreći, u kontekstu njezine posebne prirode ne može se smatrati da se predmetnom mjerom dodjeljuje selektivna prednost iz najmanje dva razloga. Prvo, države članice mogu slobodno odlučivati kako će upravljati situacijom do zaključenja kaznenog postupka (*res controversa*) jer je to pitanje izvan područja ispitivanja Komisije prema pravilima o državnim potporama. Drugo, privremeno predviđanje ishoda kaznenog postupka koji je u tijeku opće je načelo kojim se vodi velik broj europskih pravnih sustava i kao takvo ne može se smatrati dodjeljivanjem selektivne prednosti poduzetniku koji ima koristi od tog predviđanja.
- (86) Konačno, kad je riječ o financijskim uvjetima obveznica koje je izdalo društvo Ilva, talijanska tijela pojašnjavaju da bi se obveznice izdale po srednjoj kamatnoj stopi primjenjivoj na račune u ime društva *Fondo Unico di Giustizia*, primjerice [...] u 2015. Tijela naglašavaju i da nije neuobičajeno da poduzetnici koji su u poteškoćama ili u postupku izvanredne uprave izdaju obveznice kako bi namirili svoje financijske potrebe.

3.3. Mjera br. 2

3.3.1. Selektivnost

- (87) Prema mišljenju Italije predmetnom zakonskom odredbom samo se provodi opće pravno načelo koje omogućuje davanje statusa zajma s najvišim prioritetom naplate tijekom stečajnog postupka ako je to potrebno da bi se očuvala vrijednost poduzetnika i upravljanje njegovom imovinom. Gubitak nametnut nekim vjerovnicima kompenzira se očuvanjem imovine tog poduzetnika. Nijedan drugi poduzetnik još nije imao koristi od te odredbe jer je ona uvedena tek nedavno.

3.3.2. Državna sredstva i učinak na državni proračun

- (88) Prema mišljenju Italije mjera br. 2 ne uključuje državna sredstva. Predmetnom zakonskom odredbom nadležnom tijelu nisu dodijeljene „ovlasti kojima bi odlučivalo o upravljanju sredstvima ili na to utjecalo” ⁽⁴⁷⁾. U tom slučaju talijanska tijela nisu bila uključena u odnos između financijskih institucija i društva Ilva.
- (89) Osim toga, mjera ne utječe negativno na državni proračun ni u pogledu državnih zajmova odobrenih društvu Ilva.
- (90) Osim fiskalnih mjera Komisija mora dokazati dovoljno izravnu vezu između prednosti dane korisniku i konkretnog gospodarskog rizika povezanog s opterećenjem državnog proračuna ⁽⁴⁸⁾.
- (91) U tom slučaju ne postoji ta veza. Prvo, država se ne odriče sredstava ni iz kojeg izvora (porezi, doprinosi ili drugo) koja bi društvo Ilva trebalo platiti državi. Drugo, mjerom se državi ne umanjuje mogućnost naplate njezinih zajmova i državni se zajmovi ne stavljaju u nepovoljniji položaj u odnosu na druge zajmove. Upravo suprotno, zaštitivši imovinu društva Ilva mjera je pozitivno utjecala na sve vjerovnike, uključujući državu, koji će namiriti svoja potraživanja iz te imovine.
- (92) Nadalje, u presudi u predmetu *Piaggio* Sud je smatrao da mogući učinak na javne vjerovnike nije ključni aspekt, već pokazatelj kojim se među ostalim utvrđuje postojanje selektivne prednosti financirane državnim sredstvima ⁽⁴⁹⁾. U presudi se zahtijeva i da Komisija dokaže da su država ili javni subjekti među glavnim vjerovnicima poduzetnika u poteškoćama, što prema mišljenju Italije ovdje nije slučaj. Konačno, Italija ističe da se spornom mjerom u ovom slučaju samo provodi opće načelo talijanskog prava ugrađeno u članak 111. Zakona

⁽⁴⁷⁾ Presuda Suda od 30. svibnja 2013., *Doux Élevage SNC i Coopérative agricole UKL-ARREE protiv Ministère de l'Agriculture, de l'Alimentation, de la Pêche, de la Ruralité et de l'Aménagement du territoire i Comité interprofessionnel de la dinde française (CIDEF)*, C-677/11, ECLI:EU:C:2013:348, točka 38.

⁽⁴⁸⁾ Presuda Suda od 19. ožujka 2013., *Bouygues SA i Bouygues Télécom SA protiv Komisije*, C-399/10 P i C-401/10 P, ECLI:EU:C:2013:175, točka 109.

⁽⁴⁹⁾ Presuda Suda od 17. lipnja 1999., *Industrie Aeronautiche e Meccaniche Rinaldo Piaggio SpA protiv International Factors Italia SpA (Ifitalia), Dornier Luftfahrt GmbH i Ministero della Difesa*, C-295/97, ECLI:EU:C:1999:313.

o nesolventnosti („*Legge Fallimentare*”, *Regio decreto* br. 267 od 16. ožujka 1942.), koje je prisutno i u drugim njegovim odredbama kao što su članci 182.c i 182.d, i prema kojemu redovni suci određenim zajmovima mogu dodijeliti najviši prioritet naplate tijekom stečajnog postupka, posebno ako su ti zajmovi neophodni za nastavak aktivnosti društva i ako je to u boljem interesu vjerovnika.

3.3.3. Gospodarska prednost

- (93) Talijanska tijela smatraju da su uvjeti zajma uobičajeni tržišni uvjeti za zajam koji se odobrava s niskim kolateralom. Zajam koji su odobrile financijske institucije ima kamatnu stopu vezanu uz tromjesečni Euribor + [...] baznih bodova godišnje. Zajam traje od 11. rujna 2014. do 28. veljače 2015. Ugovor sadržava sve uobičajene uvjete. Budući da je u međuvremenu društvo Ilva stavljeno u postupak izvanredne uprave tijekom kojega vjerovnici ne mogu ostvarivati svoja prava, zajam nije vraćen po dospeljeću. Tijekom izvanredne uprave svi dugovi vraćaju se u skladu s primjenjivim pravilima.
- (94) Kad je riječ o pitanju je li zajam odobren zahvaljujući dodjeli najvišeg prioriteta naplate tijekom stečajnog postupka, talijanska tijela tvrde da će se prioritet naplate moći utvrditi tek nakon što nadležni nacionalni sud provjeri ispunjava li zajam sve potrebne uvjete iz članka 12. stavka 5. Odluke br. 101/2013 nakon postupka za utvrđivanje popisa vjerovnika (*accertamento del passivo*). Stoga je u vrijeme odobravanja zajma njegova kvalifikacija kao zajma s najvišim prioritetom naplate tijekom stečajnog postupka bila samo hipotetska.

3.4. Mjera br. 3

- (95) Talijanska tijela prvo napominju da je zajam za koji je dano jamstvo zakonom predviđen isključivo za ulaganja u okviru plana zaštite okoliša. Stoga se njime namjeravaju riješiti problemi koje je Komisija navela u obrazloženom mišljenju.

3.4.1. Državna sredstva i gospodarska prednost

- (96) Prema mišljenju talijanskih tijela činjenica da se državnim jamstvima ugrožavaju državna sredstva u slučaju njihove aktivacije ne podrazumijeva upotrebu državnih sredstava. Suprotno tomu, utjecaj na državna sredstva ostvaruje se samo ako se mogući gubitak države ne nadoknadi na odgovarajući način.
- (97) U tom pogledu talijanska tijela smatraju da je jamstvena premija od 3,12 % tržišno orijentirana iz više razloga.
- (98) Prvo, talijanska su tijela naručila stručnu studiju (dalje u tekstu „mišljenje [...]”) kako bi se utvrdila ta premija. Mišljenje [...] temelji se na metodologiji utvrđenoj u skladu s točkom 3.2. (d) Obavijesti Komisije o primjeni članaka 87. i 88. Ugovora o EZ-u na državne potpore u obliku jamstava („Obavijest o jamstvima”) ⁽⁵⁰⁾:
- (a) Kreditni rizik zajmoprimca analiziran je po modelu koji omogućuje dodjeljivanje kreditnih bodova na temelju dostupnih informacija;
 - (b) Uzimajući u obzir te kreditne bodove, provedena je analiza referentnih vrijednosti kako bi se odabrao razuman raspon tržišnih vrijednosti jamstvene premije na temelju različitih metodologija korištenih u međunarodnoj praksi;
 - (c) Uz to, dobiveni rezultati potvrđeni su dodatnim kriterijima evaluacije;
 - (d) Rezultat je bio šestomjesečni Euribor + raspon od 2,5 % do 3,12 %;
 - (e) Odabran je najviši postotak.
- (99) Drugo, jamstvena premija i kamatna stopa za zajam koje je platilo društvo Ilva u cijelosti su obuhvaćene rasponom navedenim u uvodnoj izjavi 90. odluke o pokretanju postupka (tj. da bi marža za zajam tehnički nesolventnom društvu s rejtingom nižim od CCC trebala biti između 400 i 1 000 baznih bodova). U tom bi pogledu pri procjeni povezanog kreditnog rizika trebalo uzeti u obzir najviši prioritet naplate zajma za koji je dano jamstvo tijekom stečajnog postupka.

⁽⁵⁰⁾ Obavijest Komisije o primjeni članaka 87. i 88. Ugovora o EZ-u na državne potpore u obliku jamstava (SL C 155, 20.6.2008., str. 10.).

- (100) Treće, rizik koji je država preuzela treba usporediti s ukupnom ciljanom profitabilnosti države. U tom bi pogledu trebalo istaknuti da je mjera bila namijenjena za rashode potrebne kako bi se ispunile obveze talijanske države u pogledu zaštite okoliša koje proizlaze iz Komisijina obrazloženog mišljenja. Stoga bi se načelo ulagača u tržišnom gospodarstvu trebalo ocjenjivati globalno, uzimajući u obzir sva razmatranja relevantna za državu, uključujući činjenicu da bi konačno opterećenje državnih sredstava bilo manje kada bi se ulaganja u zaštitu okoliša provela u okviru mjere br. 3 ⁽⁵¹⁾.
- (101) Ukratko, Italija smatra: i. da je jamstvo dano u skladu s tržišnim uvjetima i ii. da je rizik koji je preuzela država kao jamac gospodarski opravdan i u skladu s cjelokupnom ciljanom profitabilnosti države.
- (102) Konačno, Italija ističe da nije neuobičajeno da kreditne institucije koje su već izložene trgovačkom društvu u stečajnom postupku pruže takvom društvu dodatno prijelazno financiranje s najvišim prioritetom naplate tijekom stečajnog postupka, čak i u slučajevima kada takvo financiranje nije osigurano državnim jamstvom. Stoga ponašanje banaka Intesa Sanpaolo i Banco Popolare u pogledu mjere br. 3 nije neuobičajeno. Te banke, kao i druge banke koje su već izložene društvu Ilva, držale su otvorenima kreditne linije u korist društva Ilva unatoč tome što za te kreditne linije nije bilo državnih jamstava.

3.5. Mjera br. 4

- (103) Talijanska tijela naglašavaju da zakonska odredba iz članka 3. stavka 5. Odluke br. 1/2015 nije obvezivala poduzetnike na postizanje dogovora, već je bila samo postupovna, omogućivši izvanrednim upraviteljima društva Ilva upotrebu sredstava iz nagodbe u kontekstu postupka izvanredne uprave. Nagodbu su slobodno i dobrovoljno sklopila društva Ilva i Fintecna.

3.5.1. Načelo subjekta u tržišnom gospodarstvu

- (104) Talijanska tijela ponavljaju da prema njihovu mišljenju Fintecna, društvo u državnom vlasništvu, općenito djeluje kao svaki drugi subjekt u tržišnom gospodarstvu ⁽⁵²⁾. To je potvrđeno i samom odlukom o pokretanju postupka u kojoj se, kako smatraju talijanska tijela, navodi da je ugovorna klauzula iz 1996. bila obveza koju bi bio preuzeo privatni prodavatelj te da je iznos koji je platilo društvo Fintecna bio u skladu s razumnom odlukom privatnog ulagača ⁽⁵³⁾.
- (105) No u odluci o pokretanju postupka postavljeno je pitanje bi li privatni subjekt čekao napredniju fazu restrukturiranja društva Ilva prije ispunjenja svoje obveze. Talijanska tijela smatraju da je transakcija samo ispunjenje ugovorne obveze u pogledu štete za okoliš. Stoga se financijskim opterećenjem društva Fintecna ne dodjeljuje posebna prednost predmetnim poduzetnicima, kako je navedeno u presudama Suda u predmetima *Sloman Neptun* ⁽⁵⁴⁾ i *Ecotrade* ⁽⁵⁵⁾.
- (106) Talijanska tijela navode da je konačna odluka društva Fintecna o sklapanju nagodbe donesena 4. ožujka 2015. nakon detaljnog preliminarog postupka i razmatranja mišljenja i izvješća stručnjaka. Društvo Fintecna sklapanjem nagodbe spriječilo je pravnu odgovornost prema kojoj bi troškovi za štetu u budućnosti mogli biti još veći. Alternativno ponašanje spomenuto u uvodnoj izjavi 96. odluke o otvaranju postupka (tj. neplaćanje ili kasnije plaćanje zbog promjena na razini uprave društva Ilva) bio bi oportunistički i rizičan stav koji ne bi bio u skladu s načelom subjekta u tržišnom gospodarstvu prema definiciji Suda ⁽⁵⁶⁾.

⁽⁵¹⁾ Presuda Suda od 5. lipnja 2012., *Komisija protiv Électricité de France (EDF)*, C-124/10 P, ECLI:EU:C:2012:318, točke 86. – 87.

⁽⁵²⁾ Odluka Komisije od 7. lipnja 2005. u predmetu C2/2005 *Alitalia – Plan industriel de restructuration*, uvodne izjave 207., 217. i 218.

⁽⁵³⁾ Uvodne izjave 93. i 94. odluke o pokretanju postupka.

⁽⁵⁴⁾ Presuda Suda od 17. ožujka 1993., *Firma Sloman Neptun Schiffahrts AG protiv Seebetriebsrat Bodo Ziesemer der Sloman Neptun Schiffahrts AG*, C-72/91, ECLI:EU:C:1993:97, točka 21.

⁽⁵⁵⁾ Presuda Suda od 1. prosinca 1998., *Ecotrade Srl protiv Altiforni i Ferriere di Servola SpA (AFS)*, C-200/97, ECLI:EU:C:1998:579, točka 36.

⁽⁵⁶⁾ Vidjeti među ostalim presudu Suda od 19. ožujka 2013., *Bouygues SA i Bouygues Télécom SA protiv Komisije*, spojeni predmeti C-399/10 P i C-401/10 P, ECLI:EU:C:2013:175.

3.6. Mjera br. 5

3.6.1. *Selektivna gospodarska prednost*

- (107) Talijanska tijela smatraju da su uvjeti zajma uobičajeni tržišni uvjeti. Na zajam koji je odobrila država obračunava se godišnja kamatna stopa vezana uz šestomjesečni Euribor + 300 baznih bodova. Radni dan prije odobrenja zajma šestomjesečni Euribor iznosio je -0,04 %. Stoga je kamatna stopa utvrđena na 2,96 %.
- (108) Italija navodi da je ta stopa u skladu s mišljenjem [...] pripremljenim u svrhu odobrenja mjere br. 3 (vidjeti uvodnu izjavu 98.). U mišljenju [...] navodi se da bi kamatna stopa u rasponu od 2,50 % do 3,12 % bila u skladu s tržištem. Budući da u situaciji društva Ilva nije došlo do značajnih promjena u razdoblju od odobrenja mjere br. 3 do odobrenja mjere br. 5 (travanj 2015. odnosno prosinac 2015.), talijanska tijela smatraju da se mišljenje [...] može upotrijebiti za procjenu usklađenosti mjere br. 5 s tržištem.
- (109) Osim toga, Italija naglašava da zajam ima najviši prioritet naplate tijekom stečajnog postupka, što je važna dodatna činjenica koju bi Komisija trebala uzeti u obzir pri procjeni povezanog kreditnog rizika.
- (110) Nadalje, Italija navodi da mjera br. 5 olakšava postupak prodaje društva Ilva i u međuvremenu jamči njegovo funkcioniranje na način sukladan sa zahtjevima u pogledu zaštite okoliša, zdravlja i zaposlenosti.
- (111) Konačno, Italija navodi da je 9. lipnja 2016. Odlukom br. 98/2016 obveza otplate zajma prenesena sa stjecatelja imovine društva Ilva na samo društvo Ilva. Nadalje, zbog promjena u postupku prodaje te kako bi se izbjegla odgoda konačne otplate zajma nakon konačne prodaje imovine društva Ilva, člankom 1. stavkom 1. točkom (a) Odluke br. 243/2016 promijenjen je rok otplate zajma na 60 dana od konačne prodaje imovine društva Ilva, čime se on odvaja od odluke o prestanku aktivnosti društva Ilva.

4. PRIMJEDBE ZAINTERESIRANIH STRANA

4.1. Primjedbe društva Ilva

- (112) Društvo Ilva obavijestilo je Komisiju da se u potpunosti slaže s opažanjima koja su dostavila talijanska tijela i koja su sažeto navedena u odjeljku 3. ove Odluke.

4.2. Primjedbe organizacije Peacelink

- (113) Peacelink je talijanska nevladina organizacija koja građanima nastoji pružati transparentne informacije o raznim temama, kao što su vojni sukobi ili sporovi povezani s okolišem.
- (114) Organizacija Peacelink smatra da su sumnje koje je Komisija izrazila u odluci o pokretanju postupka u potpunosti opravdane. Kad je riječ o mjeri br. 1., organizacija navodi da bi prijevremeno plaćanje sudski zaplijenjenih iznosa dovelo do toga da država mora snositi rizik ishoda sudskog postupka. Nijedan privatni subjekt ne bi preuzeo takav rizik. Kad je riječ o mjeri br. 2., Peacelink smatra da bez intervencije države nijedan tržišni subjekt ne bi odobrio zajam društvu Ilva. Štoviše, intervencija uključuje rizik za državna sredstva jer utječe na redoslijed otplate javnih zajmova. Kad je riječ o mjeri br. 3., Peacelink smatra da nijedan tržišni vjerovnik ne bi odobrio zajam pod uvjetima pod kojima je odobren društvu Ilva. I kad je riječ o mjeri br. 4., Peacelink smatra da se radi o državnoj potpori jer je društvo Fintecna na nagodbu pristalo samo zbog odredbi Odluke br. 1/2015. Štoviše, zbog činjenice da je u javnom vlasništvu, javlja se sumnja može li se Fintecna ponašati kao privatni subjekt.
- (115) Peacelink je zatražio od Komisije i da proširi opseg svoje detaljne istrage javne potpore pružene u skladu s Odlukom br. 191/2015 u obliku zajmova u iznosu od 300 milijuna EUR i 800 milijuna EUR.
- (116) Konačno, Peacelink je naveo opažanja koja se odnose na ekološki aspekt društva Ilva, no ona nisu relevantna za ovaj postupak državne potpore.

4.3. Primjedbe udruženja WV Stahl

- (117) WV Stahl njemačko je udruženje proizvođača čelika. Sjedište mu je u Düsseldorfu.

- (118) WV Stahl slaže se sa sumnjama koje je Komisija izrazila u odluci o pokretanju postupka. Kad je riječ u mjeri br. 1., udruženje WV Stahl smatra da bi prijevremeno plaćanje sudski zaplijenjenih iznosa društvu Ilva priskrbilo gospodarsku prednost. Kad je riječ o mjeri br. 2., udruženje smatra da je najviši prioritet naplate tijekom stječajnog postupka oblik jamstva i da je stoga sredstvo nezakonite potpore. Postojanje državne potpore s obzirom na mjeru br. 3. prema mišljenju je udruženja očito. Kad je riječ o mjeri br. 4., WV Stahl objašnjava da privatni subjekt u tržišnom gospodarstvu ne bi prihvatio takvu nagodbu.
- (119) Udruženje WV Stahl upozorilo je Komisiju na potencijalnu dodjelu dodatne državne potpore u obliku dvaju zajmova od 300 milijuna EUR odnosno 800 milijuna EUR. Zatražilo je od Komisije da osigura da se društvu Ilva više ne dodjeljuje javna potpora. Posebno tvrdi da svi državni rashodi za mjere koje su hitno potrebne za rješavanje problema postojećeg zagađenja i osiguravanje javnog zdravlja u Tarantu moraju ostati sukladni načelu „onečišćivač plaća” i ne smiju biti paravan za modernizaciju čeličana društva Ilva.
- (120) Konačno, udruženje WV Stahl od Komisije traži da osigura brz povrat svake potpore za koju se detaljnom istragom utvrdi da je nespojiva. Kad je riječ o državnoj potpori u obliku zajmova, iznos potpore treba odrediti na temelju razlike između kamatne stope koju naplaćuje država i one koja bi se trebala smatrati tržišnom kamatnom stopom u trenutku odobravanja potpore.

4.4. Primjedbe društva Riva Fire SpA

- (121) Društvo Riva Fire SpA („Riva Fire”) upravljalo je društvom Ilva od 1995., kada ga je kupilo od društva IRI, do 4. lipnja 2013., kada je upravljanje čeličanicama društva Ilva preneseno na upravitelja kojega je Vlada imenovala u skladu s Odlukom br. 61/2013.
- (122) Svojim opažanjima društvo Riva Fire želi navesti, prema svojem mišljenju, istinitu verziju povijesti toga društva do trenutka kada je nad društvom Ilva pokrenut postupak u slučaju nesolventnosti u skladu s Odlukom br. 1/2015. Društvo Riva Fire osobito tvrdi da je nepropisno smijenjeno iz uprave društva Ilva nizom mjera proizšlih iz talijanske sudske i izvršne vlasti bez mogućnosti obrane vlastitih stajališta u valjanom postupku u kojemu se saslušavaju obje strane i u kojemu mu je zajamčeno pravo na obranu.
- (123) Društvo Riva Fire ne komentira posebno pojedine mjere koje su predmet odluke o pokretanju ili proširenju postupka.
- (124) No ističe ono što u izlaganju činjenica talijanskih tijela smatra proturječnim. Prema navodima društva Riva Fire talijanska su tijela u kontekstu Komisijina istražnog postupka državne potpore s jedne strane tvrdila da javna sredstva odobrena društvu Ilva nisu činila državnu potporu jer su se nužno morala iskoristiti za sanaciju okoliša, dok su s druge strane u kontekstu Komisijina postupka zbog kršenja obveza u području zaštite okoliša tvrdila da postrojenje društva Ilva u Tarantu nije rizik za okoliš i zdravlje ljudi.

4.5. Primjedbe Italije na primjedbe zainteresiranih strana

- (125) Komisija je opažanja društava Riva Fire, Peacelink, WV Stahl i Ilva proslijedila talijanskim tijelima.
- (126) Ona ta opažanja smatraju općenitima ili irelevantnima za predmetni postupak. Tvrdi da su se u svojim primjedbama na odluke o pokretanju i proširenju postupka već osvrnula na općenite argumente iznesene u okviru tih opažanja.
- (127) Štoviše, talijanska tijela smatraju da je stajalište društva Riva Fire o navodnim proturječnostima navedenima u uvodnoj izjavi 124. neutemeljeno. Talijanska tijela jasno su prepoznala hitnost stanja za zdravlje i okoliš na području Taranta. Navod koji je društvo Riva Fire izdvojilo o navodnom nepostojanju rizika za okoliš i zdravlje u Tarantu izdvojen je iz konteksta i ni na koji način ne odražava službeno stajalište talijanskih tijela.

5. OCJENA POTPORE

5.1. Navodna proturječnost između postupka kontrole državnih potpora i postupka zbog povrede zakonodavstva Unije o okolišu

- (128) Talijanska tijela općenito tvrde da su različite intervencije države u korist društva Ilva prije svega bile usmjerene na zabrinutosti koje je Komisija izrazila u svojem obrazloženom mišljenju. U svojim opažanjima u pogledu odluke o pokretanju postupka Riva Fire napominje da postoji proturječnost između navoda talijanskih tijela u postupku zbog povrede i postupku kontrole državnih potpora (vidjeti uvodnu izjavu 124. i protuargument Italije u uvodnoj izjavi 127.). Prema mišljenju Italije Komisija bi proturječila sama sebi kad bi, s jedne strane, od Italije zahtijevala brzu provedbu radova potrebnih kako bi pogon u Tarantu bio u skladu s mjerodavnim pravilima o zaštiti okoliša i, s druge strane, spriječila talijanska tijela da financiraju te radove.
- (129) Komisija odbija taj argument. U načelu prestanak kršenja određenog skupa pravila ne opravdava kršenje drugog skupa pravila. U predmetnom slučaju usklađenost društva Ilva s mjerodavnim pravilima Unije o okolišu ne bi se trebala osigurati kršenjem pravila Unije o državnoj potpori i pružanjem javne potpore koja nije dostupna konkurentima društva Ilva, koji isto tako moraju poštovati pravila Unije o okolišu, a da pritom ne ostvaruju koristi od slične nezakonite državne potpore.
- (130) Talijanska tijela, zatim, tvrde da mjere javne potpore namijenjene provedbi plana zaštite okoliša nisu obuhvaćene područjem primjene članka 107. stavka 1. UFEU-a jer je njihova svrha otklanjanje štete u okolišu do utvrđivanja onečišćivača u skladu s Direktivom 2004/35/EZ i člankom 250. talijanskog Zakonika o zaštiti okoliša te s uvodnim izjavama 114. i 115. Komisijine odluke o pokretanju postupka.
- (131) Komisija smatra da je obrazloženje talijanskih tijela manjkavo zbog sljedećih razloga.
- (132) Komisija najprije podsjeća da su samo mjere br. 1 i 3 prema zakonu namijenjene provedbi plana zaštite okoliša.
- (133) Najvažnije je da je relevantan jedino učinak mjere na poduzetnika, a ne uzrok ili cilj intervencije države⁽⁵⁷⁾. S obzirom na to da je bitan jedino učinak mjere na poduzetnika, okolišna ili druga svrha mjere kao takva nije relevantna. Nije relevantno ni je li prednost obvezna za poduzetnika u smislu da je on ne može izbjeći ili odbiti⁽⁵⁸⁾.
- (134) Stoga javne intervencije provedene u skladu s člankom 6. stavkom 3. Direktive 2004/35/EZ nisu obuhvaćene područjem primjene članka 107. stavka 1. UFEU-a. Članak 107. stavak 1. UFEU-a jednako se primjenjuje na oba različita scenarija: i. kad onečišćivač još nije utvrđen i ii. kad je onečišćivač utvrđen, ali nije poduzeo potrebne mjere otklanjanja. U oba scenarija mjere sanacije koje poduzima država postaju državna potpora ako država olakšava teret koji obično snosi korisnik kao što je Ilva i ne pokušava od utvrđenog onečišćivača vratiti sredstva koja je uložila u sanaciju.
- (135) U predmetnom slučaju u odluci o pokretanju postupka državi se dopušta da privremeno pokrije samo hitne mjere sanacije do trenutka utvrđivanja onečišćivača i pod uvjetom da Italija od onečišćivača zahtijeva povrat troškova⁽⁵⁹⁾. Stoga se u odluci o pokretanju postupka ne daje apsolutno i bezuvjetno dopuštenje za upotrebu državnih sredstava kako bi se ispunili zahtjevi istaknuti u obrazloženom mišljenju i/ili planu zaštite okoliša društva Ilva.
- (136) U tom pogledu Komisija, na primjer, napominje da plan zaštite okoliša, na koji Italija upućuje, uključuje niz mjera koje se ne mogu svrstati kao „hitne mjere sanacije”, nego kao modernizacije kojima je cilj poboljšati rezultate društva Ilva u skladu s okolišnim standardima koji se primjenjuju na proizvodnju čelika, kako je utvrđeno u okolišnoj dozvoli društva Ilva.

⁽⁵⁷⁾ Presuda Suda od 2. srpnja 1974., *Italija protiv Komisije*, 173/73, ECLI:EU:C:1974:71, točka 13.

⁽⁵⁸⁾ Odluka Komisije 2004/339/EZ od 15. listopada 2003. o mjerama koje je Italija provela za društvo RAI SpA (SL L 119, 23.4.2004., str. 1.), uvodna izjava 69.; mišljenje nezavisnog odvjetnika Fennellyja od 26. studenoga 1998., *Francuska protiv Komisije*, C-251/97, ECLI:EU:C:1998:572, točka 26.

⁽⁵⁹⁾ Uvodne izjave 114. i 115. odluke o pokretanju postupka.

- (137) Najvažnije je da se, s obzirom na to da su bitni samo učinci državnih mjera (a ne njihovi uzroci ili ciljevi), ne može zaključiti da bi mjere koje čine državnu potporu prestale biti potpora samo zato što bi se upotrijebile za plan zaštite okoliša društva Ilva. To se ne dopušta (i nije se moglo dopustiti) u odluci o pokretanju postupka.
- (138) Zaključno, Italija se ne može oslanjati na zahtjeve istaknute u obrazloženom mišljenju i tekst uvodnih izjava 114. i 115. Komisijine odluke o pokretanju postupka kako se državna sredstva uložena u trenutačno poslovanje društva Ilva i troškove zaštite okoliša ne bi smatrala državnom potporom.

5.2. Postojanje potpore

- (139) U skladu s člankom 107. stavkom 1. UFEU-a „svaka potpora koju dodijeli država članica ili koja se dodjeljuje putem državnih sredstava u bilo kojem obliku kojim se narušava ili prijeti da će narušiti tržišno natjecanje stavljanjem određenih poduzetnika ili proizvodnje određene robe u povoljniji položaj, nespojiva je s unutarnjim tržištem u mjeri u kojoj utječe na trgovinu među državama članicama”.
- (140) Člankom 107. stavkom 1. UFEU-a utvrđeni su kumulativni kriteriji. Stoga, kako bi se odredilo čini li predmetna mjera potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a, svi sljedeći kriteriji moraju biti ispunjeni:
- (a) korisnik je poduzetnik u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a, čime se podrazumijeva da obavlja gospodarsku djelatnost;
 - (b) mjera se financira iz državnih sredstava i može se pripisati državi;
 - (c) mjerom se dodjeljuje gospodarska prednost;
 - (d) ta je prednost selektivna;
 - (e) mjerom se narušava ili prijeti da će se narušiti tržišno natjecanje i ona može utjecati na trgovinu među državama članicama.
- (141) Kad je riječ o ispunjivanju uvjeta da korisnik mora biti poduzetnik u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a, Sud je dosljedno definirao poduzetnike kao subjekte koji obavljaju gospodarsku djelatnost bez obzira na njihov pravni status i način na koji ih se financira ⁽⁶⁰⁾, dok je djelatnost koja se sastoji od pružanja robe i usluga na tržištu gospodarska djelatnost ⁽⁶¹⁾. Komisija napominje da Ilva proizvodi i prodaje čelik na tržištu Unije i u drugim zemljama, što se može smatrati gospodarskom djelatnosti. Stoga Komisija zaključuje da je Ilva poduzetnik u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a bez obzira na vlasništvo ili status pod izvanrednom upravom u skladu s talijanskim pravom.
- (142) Komisija mora analizirati narušava li se predmetnim mjerama ili prijeti da će se narušiti tržišno natjecanje i mogu li one utjecati na trgovinu među državama članicama. Pretpostavlja se da se, kada potpora koju dodijeli država članica ojačava položaj jednog poduzetnika u odnosu na druge konkurentne poduzetnike u trgovini unutar Unije, mora smatrati da su potonji zahvaćeni potporom ⁽⁶²⁾. Stoga je dovoljno da se primatelj potpore natječe s drugim poduzetnicima na tržištima otvorenima za tržišno natjecanje ⁽⁶³⁾. Na tržištima ugljičnog čelika na kojima posluje Ilva postoji znatno tržišno natjecanje i trgovina unutar Unije ⁽⁶⁴⁾ te Ilva svoje proizvode prodaje u Italiji i drugim državama članicama. Kao rezultat toga sve mjere koje se ocjenjuju narušavaju ili prijeti da će narušiti tržišno natjecanje i mogu utjecati na trgovinu među državama članicama.
- (143) Za ostale kriterije utvrđene u članku 107. stavku 1. UFEU-a i prethodno navedene u uvodnoj izjavi 140. točkama (b), (c) i (d) Komisija će nastaviti ocjenjivati svaku mjeru pojedinačno.

⁽⁶⁰⁾ Presuda Suda od 12. rujna 2000., *Pavlov i drugi*, spojeni predmeti C-180/98 do C-184/98, ECLI:EU:C:2000:428, točka 74.; presuda Suda od 10. siječnja 2006., *Cassa di Risparmio di Firenze SpA i drugi*, C-222/04, ECLI:EU:C:2006:8, točka 107.

⁽⁶¹⁾ Vidjeti presudu Suda od 16. lipnja 1987., *Komisija protiv Italije*, 118/85, ECLI:EU:C:1987:283, točku 7.; presudu Suda od 18. lipnja 1998., *Komisija protiv Italije*, C-35/96, ECLI:EU:C:1998:303, točku 36.; presudu Suda od 12. rujna 2000., *Pavlov i drugi*, spojeni predmeti C-180/98 do C-184/98, ECLI:EU:C:2000:428, točku 75.

⁽⁶²⁾ Osobito vidjeti presudu Suda od 17. rujna 1980., *Philip Morris protiv Komisije*, C-730/79, ECLI:EU:C:1980:209, točku 11.; presudu Suda od 22. studenoga 2001., *Ferring*, C-53/00, ECLI:EU:C:2001:627, točku 21.; presudu Suda od 29. travnja 2004., *Italija protiv Komisije*, C-372/97, ECLI:EU:C:2004:234, točku 44.

⁽⁶³⁾ Presuda Općeg suda od 30. travnja 1998., *Het Vlaamse Gewest protiv Komisije*, T-214/95, ECLI:EU:T:1998:77.

⁽⁶⁴⁾ Vidjeti, na primjer, Odluku Komisije od 2. lipnja 2006. u pogledu koncentracije Mittal/Arcelor (M.4137), u kojoj je Komisija smatrala da relevantna geografska definicija tržišta ugljičnog čelika uključuje najmanje EGP.

5.2.1. Mjera br. 1

- (144) Kako je objašnjeno u uvodnoj izjavi 21., 24. svibnja 2017. obitelj Riva i društvo Ilva postigli su sporazum o nagodbi kojim je riješen spor između izvanredne uprave društva Ilva i članova obitelji Riva.
- (145) Sporazum o nagodbi isključivo je sporazum između privatnih stranaka, odnosno određenih članova obitelji Riva koji djeluju u svojstvu dioničara društva Ilva i trenutačne izvanredne uprave društva Ilva. [...]. Društvo Ilva nije stranka u tom kaznenom postupku. Iznosi koji će se na temelju sporazuma o nagodbi prenijeti društvu Ilva uključuju: i. imovinu obitelji Riva na njezinim računima u stranim bankama koja će društvu Ilva konačno biti dostupna u pravnom obliku predviđenom člankom 3. stavkom 1. Odluke br. 1/2015, tj. u obliku obveznica koje će upisati *Fondo Unico di Giustizia* i koje se ne trebaju vratiti članovima obitelji Riva čak i u slučaju njihove oslobađajuće presude i ii. dodatni iznos od 145 milijuna EUR.
- (146) U usporedbi sa situacijom u vrijeme donošenja odluke o pokretanju postupka taj sporazum o nagodbi čini novu činjenicu koju treba uzeti u obzir u Komisijinoj konačnoj ocjeni mjere br. 1, posebno u pogledu moguće prednosti dodijeljene društvu Ilva i pripisivosti te mjere državi.
- (147) U tom se pogledu ne osporava da su talijanska tijela prvotno namjeravala imovinu obitelji Riva prenijeti društvu Ilva prije okončanja kaznenog postupka, kako je objašnjeno u odluci o pokretanju postupka. Neovisno o tome, činjenica je da unatoč odredbama Odluke br. 1/2015 i kasnije odluke *Decreto di Trasferimento* nije bilo prijenosa imovine obitelji Riva zbog stalnog odbijanja švicarskog suda da izvrši nalog bez prethodne suglasnosti navodnih vlasnika imovine, odnosno članova obitelji Riva. Situacija se mogla riješiti samo kada su članovi obitelji Riva sami odlučili, na temelju isključivo privatnog sporazuma o nagodbi, prenijeti imovinu koja je pod njihovom kontrolom na društvo Ilva ⁽⁶⁵⁾. Činjenica je i da područje primjene sporazuma o nagodbi ne odgovara u potpunosti cijeloj strukturi koju su talijanska tijela osmislila u Odluci 1/2015: kao prvo, iznosi preneseni na društvo Ilva *de facto* su viši od iznosa predviđenih tom Odlukom i, kao drugo, u zamjenu za prijenos tih iznosa obitelj Riva dobila je značajnu naknadu.
- (148) Postojanje tog privatnog sporazuma o nagodbi i činjenica da je situacija riješena tek nakon sklapanja sporazuma dokaz su da je odluka o prijenosu imovine obitelji Riva na društvo Ilva na kraju bila i. dio šireg dogovora u kojemu su pomireni privatni interesi obitelji Riva i društva Ilva te ii. u rukama obitelji Riva i društva Ilva (a ne države). To je potrebno uzeti u obzir kako bi se odredilo vrijede li i dalje Komisijine početne sumnje da bi se društvu Ilva transakcijom dodijelila gospodarska prednost i da bi se ona mogla pripisati državi.
- (149) U pogledu pripisivosti državi prijenosa imovine obitelji Riva društvu Ilva Komisija napominje da je taj prijenos izvršen kao dio šireg dogovora o kojemu su odluku donijeli obitelj Riva i društvo Ilva. Ponovno se ne osporava da su na početku talijanska tijela imovinu obitelji Riva namjeravala prenijeti na društvo Ilva prije okončanja kaznenog postupka. Neovisno o tome, konačnu odluku obitelj Riva donijela je na temelju sporazuma o nagodbi, pri čijoj je provedbi dopisom obitelji Riva stranim bankama da oslobode sredstva stvarno dopušten njihov prijenos na društvo Ilva. Stoga je osnova za prijenos imovine obitelji Riva na društvo Ilva privatni sporazum o nagodbi između obitelji Riva i društva Ilva, koji se ne može pripisati državi.
- (150) Uz to, Komisija primjećuje da se čini da u pogledu postojanja gospodarske prednosti društvo Ilva sporazumom o nagodbi s obitelji Riva nije ostvarilo korist koju ne bi moglo ostvariti u uobičajenim tržišnim uvjetima. Obitelj Riva imala je razlog za sudjelovanje u pregovorima o nagodbi jer je bila izložena riziku da će društvu Ilva dugovati do [...] EUR na temelju odštetnih zahtjeva ako nacionalni sud prihvati sva potraživanja društva Ilva. Sa svoje je strane društvo Ilva prilično hitno trebalo likvidna sredstva kako bi financiralo trenutačno poslovanje ili mjere sanacije definirane u planu zaštite okoliša. Stoga je društvo Ilva pristalo odreći se svih budućih potraživanja (koja su mogla iznositi do [...] EUR) u zamjenu za hitan prijenos približno 1,2 milijarde EUR, pri čemu je dio toga imovina obitelji Riva obuhvaćena Odlukom br. 1/2015. U tom se ponašanju odražava činjenica da bi razumni subjekti koji žele izbjeći gubitke mogli prednost dati rješavanju dugotrajnog spora mirnim putem umjesto pribjegavanju sudu ili arbitraži. U tom kontekstu ništa ne upućuje na to da sporazum o nagodbi koju su

⁽⁶⁵⁾ U tom je pogledu potrebno napomenuti da je imovina obitelji Riva ostala na bankovnim računima članova obitelji Riva izvan Italije do konačnog izvršenja sporazuma o nagodbi u lipnju 2017.

postigli društvo Ilva i obitelj Riva nije donesen u obostranom interesu privatnih stranaka. Stoga, s obzirom na to da je sporazum o nagodbi između društva Ilva i njegovih dioničara u cjelini sklopljen u uobičajenim tržišnim uvjetima i da se prema tome njime društvu Ilva ne dodjeljuje nikakva gospodarska prednost, ni prijenosom imovine obitelji Riva, koji je dio te ukupne nagodbe, ne dodjeljuje se nikakva gospodarska prednost.

- (151) S obzirom na prethodno navedeno Komisija smatra da se prijenosom imovine obitelji Riva društvu Ilva u pravnom obliku predviđenom Odlukom br. 1/2015 tom društvu ne dodjeljuje gospodarska prednost niti se on može pripisati talijanskoj državi.

5.2.1.1. Zaključak o mjeri br. 1

- (152) Na temelju prethodnih činjenica Komisija zaključuje da se provedena mjera ne može pripisati državi. Budući da su kriteriji utvrđeni člankom 107. stavkom 1. UFEU-a kumulativni, Komisija zaključuje da mjera br. 1 ne čini državnu potporu.

5.2.2. Mjera br. 2

5.2.2.1. Gospodarska prednost koja proizlazi iz državnih sredstava

- (153) Kako bi ocijenila dodjeljuje li se mjerom br. 2 gospodarska prednost društvu Ilva, Komisija je najprije analizirala argumente Italije navedene u uvodnoj izjavi 87. koji se odnose na regulatornu prirodu te mjere. Prema mišljenju Italije predmetnom zakonskom odredbom samo se provodi opće pravno načelo koje omogućuje davanje statusa zajma s najvišim prioritetom naplate tijekom stečajnog postupka ako je to potrebno da bi se očuvala vrijednost poduzetnika i upravljanje njegovom imovinom.
- (154) Donošenjem mjere br. 2 Italija je gotovo sva nesolventna društva od nacionalnog strateškog interesa, kao što je Ilva, uključila u sustav najvišeg prioriteta naplate tijekom stečajnog postupka, što je zajednička značajka postupaka u slučaju nesolventnosti. To je ključna značajka općeg pravnog okvira u području nesolventnosti koji se primjenjuje na sve nesolventne ili gotovo nesolventne poduzetnike koji posluju u Italiji (*Legge Fallimentare* utvrđen u *Regio decreto* br. 267 od 16. ožujka 1942. (vidjeti uvodnu izjavu 92.)).
- (155) Komisija smatra da ne postoje razlozi za primjenu kriterija subjekta u tržišnom gospodarstvu na mjeru br. 2 jer je Italija postupala kao javno regulatorno tijelo, a ne kao ulagač⁽⁶⁶⁾. Drugim riječima, donošenjem mjere br. 2 Italija je izvršila svoje regulatorne državne ovlasti kako bi očuvala vrijednost imovine poduzetnika suočenih s rizikom nesolventnosti te nije postupala kao subjekt u tržišnom gospodarstvu. U okviru mjere br. 2 Italija je jednostrano ponovno odredila prioritet vjerovnika društva Ilva, što se ne može usporediti s radnjama koje mogu poduzeti privatne osobe. Samo država ima ovlast sva postojeća potraživanja (uključujući nadređeni dug) podrediti novijim potraživanjima, pri čemu ta ovlast nije dostupna privatnim vjerovnicima ili općenito privatnim osobama. Stoga se kriterij subjekta u tržišnom gospodarstvu ne može primijeniti na mjeru br. 2.
- (156) Budući da se ne može primijeniti kriterij subjekta u tržišnom gospodarstvu, može se zaključiti da za postojanje prednosti u okviru mjere br. 2 nije odlučujuće ostvaruje li zahvaljujući toj mjeri država najveći mogući povrat ili bilježi najmanji mogući gubitak za državna sredstva. Neovisno o tome, Komisija još treba ocijeniti uključuje li mjera br. 2 drugi oblik prednosti koja proizlazi iz državnih sredstava.
- (157) U prethodno navedenim okolnostima moguća manja vjerojatnost da će država naplatiti dugove prema nekim javnim subjektima nakon što se za novi dug odobri najviši prioritet naplate tijekom stečajnog postupka samo je sporedan učinak predmetne regulatorne mjere. Glavna svrha i učinak izmjene predmetnog zakona nije bilo odricanje od duga društva Ilva prema državi, čime bi se pogodovalo tom društvu. Uz to, kako su napomenula talijanska tijela, najviši prioritet naplate zajmova tijekom stečajnog postupka može se dodijeliti i na temelju općeg zakona o nesolventnosti (uvodna izjava 92.) te postoje empirijski dokazi da se u Italiji sve više zajmova dodjeljuje nesolventnim društvima koja sklapaju sporazume o nagodbi pod nadzorom suda nakon što su od 2010. uvedene reforme kojima se postupno proširio opseg zajmova s najvišim prioritetom naplate⁽⁶⁷⁾. Kako je potvrdio Sud, negativan neizravan učinak na državne prihode koji proizlaze iz regulatornih mjera ne predstavlja prijenos

⁽⁶⁶⁾ Presuda Suda od 5. lipnja 2012., *Komisija protiv EDF*, C-124/10 P, ECLI:EU:C:2012:318, točke 80.–81.

⁽⁶⁷⁾ „Finanziamenti Alle Imprese in Crisi E Priorità Nel Rimborso: Gli Effetti Della Prededucibilità Nel Concordato Preventivo” E. Brodi, L. Casolaro; Središnja banka Italije, prigodna publikacija br. 387, rujna 2017.

državnih sredstava ako se radi o sastavnoj značajki mjere ⁽⁶⁸⁾. Stoga, s obzirom na to da je mogući negativni učinak na državne zajmove društvu Ilva sastavna značajka sustava najvišeg prioriteta naplate u postupcima u slučaju nesolventnosti u Italiji, to ne može biti način dodjele određene prednosti društvu Ilva iz državnih sredstava.

5.2.2.2. Zaključak o mjeri br. 2

- (158) Komisija zaključuje da se mjerom 2. društvu Ilva ne dodjeljuje gospodarska prednost koja proizlazi iz državnih sredstava. Budući da su kriteriji utvrđeni člankom 107. stavkom 1. UFEU-a kumulativni, Komisija zaključuje da mjera br. 2 ne čini državnu potporu.

5.2.3. Mjera br. 3

5.2.3.1. Državna sredstva i pripisivost državi

- (159) Kad je riječ o tome potječe li mjera od države, Komisija primjećuje da se mjera sastoji od jamstva za zajam koje je dalo Ministarstvo gospodarstva i financija.
- (160) Budući da pojam države članice uključuje sve razine tijela javne vlasti, neovisno o tome je li riječ o nacionalnom, regionalnom ili lokalnom tijelu, Komisija zaključuje da se mjera može pripisati državi.
- (161) Državna jamstva dovode u rizik državna sredstva jer se aktiviranjem jamstva vrši plaćanje iz državnog proračuna. Upravo zbog tog razloga, i suprotno argumentu talijanskih tijela, čak i propisno nadoknađena državna jamstva uključuju državna sredstva. Uz to, kako je dodatno prikazano u nastavku, Komisija smatra i da se, s obzirom na to da je naknada za jamstvo koju je Italija naplatila niža od naknade po tržišnim uvjetima, talijanska država odrekla i da se i dalje odriče sredstava koja bi stekla uz višu naknadu za jamstva po tržišnim uvjetima. Pri ocjenjivanju uvjeta državnog jamstva, uključujući naknadu koja je za njega naplaćena, može se samo isključiti nalaz o gospodarskoj prednosti (ako uvjeti ne odgovaraju tržišnim uvjetima), no ne i nalaz o državnim sredstvima, koji nije sporan. Stoga Komisija zaključuje da mjera 3. uključuje državna sredstva.

5.2.3.2. Gospodarska prednost

- (162) U skladu s ustaljenom sudskom praksom, kako bi se ocijenilo čini li državna mjera potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a, potrebno je utvrditi je li među ostalim poduzetnik korisnik ostvario gospodarsku prednost koju ne bi ostvario u uobičajenim tržišnim uvjetima ⁽⁶⁹⁾.
- (163) Gospodarska prednost postoji kad god se financijska situacija poduzetnika poboljša kao rezultat intervencije države u uvjetima koji se razlikuju od uobičajenih tržišnih uvjeta ⁽⁷⁰⁾. No intervencijom tijela javne vlasti korisniku se ne dodjeljuje nužno prednost te ona kao takva ne čini državnu potporu ako se izvršava u uobičajenim tržišnim uvjetima. Drugim riječima, državna potpora nije uključena ako tijelo javne vlasti postupi kao što bi to u sličnim okolnostima učinio razuman subjekt u tržišnom gospodarstvu.
- (164) U tom pogledu talijanska tijela tvrde da je premija koju su talijanska tijela naplatila za državno jamstvo određena u skladu s preporukom stručnjaka [...] ⁽⁷¹⁾. Ta tijela smatraju da je, kao takva, naknada za rizik koji je preuzela država u skladu s naknadom koju bi zahtijevao razuman subjekt u tržišnom gospodarstvu te da se tim jamstvom društvu Ilva ne dodjeljuje gospodarska prednost.
- (165) No zainteresirane strane koje su dostavile primjedbe u pogledu mjere br. 3 smatraju da subjekt u tržišnom gospodarstvu ne bi prihvatio te financijske uvjete. Konkretno, WV Stahl od Komisije zahtijeva da utvrdi primjenjivu tržišnu stopu i vrati iznos nespojive potpore u obliku razlike između te tržišne stope i stvarne stope koju su talijanska tijela naplatila društvu Ilva.

⁽⁶⁸⁾ Presuda Suda od 13. ožujka 2001., *PreussenElektra*, C-379/98, ECLI:EU:C:2001:160, točka 62. Presuda Suda od 17. ožujka 1993., *Sloman Neptun Schiffahrts AG*, spojeni predmeti C-72/91 i C-73/91, ECLI:EU:C:1993:97, točke 20. i 21.; vidjeti i presudu Suda od 7. svibnja 1998., *Viscido et al.*, spojene predmete C-52/97, C-53/97 i C-54/97, ECLI:EU:C:1998:209, točke 13. i 14. te presudu Suda od 30. studenoga 1993., *Kirsammer-Hack*, C-189/91, ECLI:EU:C:1993:907, točke 17. i 18., o činjenici da neprimjenjivanje određenih odredbi radnog prava ne čini prijenos državnih sredstava.

⁽⁶⁹⁾ Presuda Suda od 29. lipnja 1999., *DMT*, C-256/97, ECLI:EU:C:1999:332, točka 22.

⁽⁷⁰⁾ Presuda Suda od 11. srpnja 1996., *SFEI i drugi*, C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, točka 60.; presuda Suda od 29. travnja 1999., *Španjolska protiv Komisije*, C-342/96, ECLI:EU:C:1999:210, točka 41.

⁽⁷¹⁾ Vidjeti uvodnu izjavu 98. ove Odluke.

- (166) Komisija najprije želi istaknuti da se u vrijeme odobravanja predmetnog državnog jamstva nad društvom Ilva provodio postupak u slučaju nesolventnosti. Kao takvo, društvo se smatralo poduzetnikom u teškoćama u skladu s točkom 20. podtočkom (c) Smjernica o državnim potporama za sanaciju i restrukturiranje nefinancijskih poduzetnika u teškoćama („Smjernice za sanaciju i restrukturiranje”) ⁽⁷²⁾.
- (167) U odjeljku 4.1. Obavijesti o jamstvima Komisija objašnjava da bi „za društva u teškoćama tržišni davatelj jamstva, ako postoji, u vrijeme davanja jamstva zaračunao visoku premiju s obzirom na očekivanu stopu neizvršavanja ugovornih obveza. Ako vjerojatnost da zajmoprimac neće moći otplatiti kredit postane posebno visoka, ova tržišna stopa možda neće postojati, a u izuzetnim okolnostima vrijednost jamstva može biti onolika koliki je i iznos koji je učinkovito pokriven tim jamstvom” ⁽⁷³⁾. Taj je pristup usvojio i Sud koji je presudio da, kada država pruži društvu s teškoćama jamstvo za bankovni zajam, a da pritom „nema odgovarajuće protučinidbe”, jamstva se moraju smatrati potporama u iznosu osiguranog zajma ⁽⁷⁴⁾.
- (168) U tom je kontekstu Komisija najprije ocijenila postoje li u ovom predmetu okolnosti u kojima je vjerojatnost da zajmoprimac neće moći otplatiti zajam toliko visoka da iznos zajma za koji je dano jamstvo u cijelosti čini potporu. Poduzetnik u teškoćama poduzetnik je koji se suočava s ozbiljnim ekonomskim i financijskim neprilikama i koji će bez intervencije države gotovo sigurno u kratkoročnom ili srednjoročnom razdoblju prekinuti poslovanje. U tim je okolnostima vjerojatno da nijedan subjekt u tržišnom gospodarstvu tom poduzetniku ni po kojoj stopi ne bi dao zajam ili jamstvo tako da bi svaki zajam ili jamstvo države tom poduzetniku načelno trebao biti potpora koja odgovara ukupnom iznosu zajma (za koji je dano jamstvo). Neovisno o tome, tu središnju pretpostavku treba provjeriti s obzirom na činjenice u svakom predmetu, a ako se nad korisnikom provodi postupak u slučaju nesolventnosti, u odnosu na pravila o nesolventnosti koja se primjenjuju u relevantnoj državi članici.
- (169) U pogledu potonjeg Komisija napominje da se u talijanskom pravu u području nesolventnosti za velike poduzetnike prioritet naplate iz stečajne mase (*pre-deduzione*) daje svakom novom zajmu odobrenom tijekom postupka u slučaju nesolventnosti u odnosu na zajmove odobrene prije proglašenja nesolventnosti. Nadalje, za razliku od zajmova odobrenih prije proglašenja nesolventnosti za zajmove odobrene tijekom postupka u slučaju nesolventnosti kamata se i dalje obračunava. Svrha je tih odredbi potaknuti potencijalne vjerovnike da podrže poduzetnika tijekom postupka u slučaju nesolventnosti kako bi se ekonomska vrijednost njegove imovine očuvala do okončanja postupka (strateškog zaokreta, prodaje ili likvidacije).
- (170) Na temelju samog postojanja tih odredbi može se zaključiti da zajmodavci u nekim slučajevima pristaju pozajmiti novac poduzetnicima u postupku u slučaju nesolventnosti (tj. poduzetnicima u teškoćama).
- (171) Time se upućuje i na to da zajmodavac ili davatelj jamstva za poslovanje sa zajmoprimcem u teškoćama može imati nešto drukčije razloge u odnosu na situaciju uobičajenog poslovanja. S jedne strane, u obje će situacije zajmodavac ili davatelj jamstva ocijeniti vjerojatnost da zajmoprimac možda neće moći otplatiti zajam. S druge strane, naglasak se u prvom redu može staviti na vjerojatnost zajmoprimčeva neispunjavanja ugovornih obveza u situaciji uobičajenog poslovanja, dok bi se više pažnje moglo posvetiti gubitku zbog nastanka statusa neispunjavanja obveza (engl. *loss-given-default*, „LGD”) na osnovi zajma ili jamstva kad je riječ o zajmoprimcima koji u nekom trenutku vjerojatno neće ispuniti svoje obveze.
- (172) Osim ako postoji velika vjerojatnost da će se društvo nad kojim se provodi postupak u slučaju nesolventnosti samostalno uspješno restrukturirati ili da će ga novi ulagač kupiti zajedno s njegovim obvezama, za ta društva LGD na osnovi novog zajma uglavnom će ovisiti o očekivanoj likvidacijskoj vrijednosti društva, a zajmodavac će po tom zajmu imati prioritet naplate u skladu s primjenjivim pravilima o najvišem prioritetu naplate tijekom stečajnog postupka. U nekim slučajevima očekivana likvidacijska vrijednost može biti niska u usporedbi s iznosom dugova društva s najvišim prioritetom naplate. U tim slučajevima društvo može imati poteškoće u pristupu privatnom financiranju te će javno jamstvo vjerojatnije dovesti do prednosti koja odgovara cjelokupnom iznosu za koji je dano jamstvo. No u slučajevima u kojima je očekivana vrijednost stečajne mase visoka, privatni zajmodavci (ili davatelji jamstva) koji često posluju s rizičnim zajmovima mogu smatrati da je to poslovno opravdano.
- (173) U slučaju društva Ilva uspješni ishod postupka prodaje pokazuje da je tržišna vrijednost imovine društva Ilva tijekom daljnjeg poslovanja ostala visoka unatoč ekonomskim poteškoćama društva. Njezina je imovina uistinu prodana po cijeni od 1,8 milijardi EUR. Taj iznos nije osobito iznenađujući s obzirom na konkurentne prednosti društva Ilva: lokacija u Tarantu najveća je integrirana lokacija za proizvodnju čelika u južnoj Europi, a lokacije društva Ilva strateški se nalaze na važnim uvoznim i izvoznim rutama i u blizini središta drugog najvećeg tržišta čelika u Europi (Italije).

⁽⁷²⁾ SL C 249, 31.7.2014., str. 1.

⁽⁷³⁾ SL C 155, 20.6.2008., str. 10.

⁽⁷⁴⁾ Presuda Suda od 28. siječnja 2003., *Njemačka protiv Komisije*, C-334/99, ECLI:EU:C:2003:55, točka 138.

- (174) Nesrazmjer između tržišne vrijednosti imovine društva Ilva i njegovih loših gospodarskih rezultata može se objasniti s pomoću nekoliko čimbenika specifičnih za ovaj predmet, uključujući dva čimbenika u nastavku:
- (a) proizvodnja društva Ilva administrativno je ograničena na 6 milijuna tona, znatno ispod njegova proizvodnog kapaciteta, zbog štete za okoliš koja bi nastala ako bi društvo proizvodilo punim kapacitetom uz trenutačnu opremu za zaštitu okoliša. Budući da su postrojenja za proizvodnju čelika kao što je pogon u Tarantu izrazito kapitalno intenzivna uz visoke fiksne troškove, moraju poslovati gotovo punim kapacitetom da bi bila profitabilna. Ograničenje proizvodnje nametnuto društvu Ilva zbog valjanih okolišnih razloga neizbježno je dovelo do pogoršanja njegove profitabilnosti. No uz odgovarajuća ulaganja u zaštitu okoliša Ilva se može vratiti na optimalne razine proizvodnje. Tim se potencijalom objašnjava zašto je imovina društva Ilva ostala vrijedna u očima potencijalnih ulagača koji su spremni na odgovarajuća ulaganja;
 - (b) Ilva je pod izvanrednom upravom pet godina, najprije zbog okolišnih razloga, a zatim zbog svojih financijskih poteškoća. Budući da se imovinom društva Ilva nekoliko godina ne upravlja u uobičajenim tržišnim uvjetima, društvo se suočilo s financijskim poteškoćama, no to ne znači da se tom imovinom ne bi moglo profitabilno upravljati u uobičajenim tržišnim uvjetima i uz odgovarajuću razinu privatnih ulaganja.
- (175) Razlozi financijskih poteškoća društva Ilva poznati su dulje vrijeme. Budući da nisu bili povezani s osnovnom vrijednosti imovine društva Ilva, nisu odvratili sudionike na tržištu od iskazivanja interesa za stjecanje imovine društva Ilva, ne samo tijekom nedavnog postupka prodaje, nego i znatno prije toga ⁽⁷⁵⁾.
- (176) Iz toga proizlazi da još u vrijeme odobravanja državnog jamstva u travnju 2015. od prodaje ili likvidacije imovine društva Ilva mogla očekivati opravdano visoka cijena. Budući da u skladu s talijanskim zakonom o nesolventnosti za velike poduzetnike novi zajmovi imaju najviši prioritet naplate tijekom stečajnog postupka, prodajna cijena uključena u stečajnu masu najprije bi se upotrijebila za otplatu novih zajmova (ili jamstava za te zajmove, ako se aktiviraju). Na temelju informacija koje su dostavila talijanska tijela očekivalo se da će redosljed otplate dugova društva Ilva u trenutku odobravanja mjere br. 3 biti sljedeći ⁽⁷⁶⁾:

Grafikon 1.

Redosljed otplate duga društva Ilva u travnju 2015.

[...]

- (177) Uzimajući u obzir razliku između visine iznosa predmetnog zajma za koji je dano jamstvo (400 milijuna EUR) s jedne strane i visine iznosa drugih dugova istog ili višeg prioriteta otplate (približno [...] EUR) i vrijednosti stečajne mase društva Ilva (1,8 milijardi EUR ako se uzme u obzir najviša cijena ponuđena u nedavnom postupku prodaje) s druge strane, Komisija zaključuje da bi subjekt u tržišnom gospodarstvu društvu Ilva odobrio zajam ili jamstvo po odgovarajućoj stopi tijekom razdoblja njezinih poteškoća.
- (178) Taj je zaključak potkrijepljen činjenicom da je Ilva zadržala pristup privatnom financiranju tijekom postupka u slučaju nesolventnosti. U vrijeme odobravanja državnog jamstva (krajem travnja 2015.) Ilva je u privatnim bankama imala otvorene najmanje tri kreditne linije: [...] EUR u [...] ⁽⁷⁷⁾, [...] EUR u [...] i [...] EUR u [...]. Ti su krediti bili faktoring linije koje imaju drukčiji profil rizičnosti od zajma od 400 milijuna EUR za koji je jamstvo dala talijanska država. Neovisno o tome, postojanje tih kreditnih linija dodatan je pokazatelj da društvo Ilva nije bilo u takvoj situaciji da nijedan vjerovnik nikad ne bi pristao financirati njezino poslovanje.
- (179) Iz prethodnih dokaza proizlazi da u ovom predmetu ne postoje okolnosti u kojima se može isključiti pristup korisnika privatnom financiranju te da bi se element potpore u svakom javnom zajmu ili jamstvu trebao smatrati državnom potporom u iznosu cjelokupnog zajma ili jamstva.

⁽⁷⁵⁾ U tisku je, na primjer, pisalo da su proizvođači čelika ArcelorMittal, Marcegaglia i Arvedi pokazali interes za stjecanje imovine društva Ilva još u jesen 2014.; vidjeti <http://www.ilsol24ore.com/art/impresa-e-territori/2014-11-13/ilva-decisivo-ruolo-stato-063904.shtml?uuid=ABDP2MDC>.

⁽⁷⁶⁾ Talijanska tijela dostavila su te informacije na temelju interne analize koju su proveli društvo Ilva i njegovi financijski savjetnici, ne dovodeći u pitanja konačne zaključke Suda u Milanu o prioritetu otplate svakog duga.

⁽⁷⁷⁾ Nakon što je nad društvom Ilva pokrenut postupak u slučaju nesolventnosti, [...] smanjio je liniju na [...] njezina početnog iznosa od [...] EUR.

- (180) Komisija je zatim ocijenila uključuju li financijski uvjeti javnog jamstva danog društvu Ilva za 400 milijuna EUR primjerenu naknadu za rizik koji je preuzela država. U tom pogledu Komisija podsjeća na Obavijest o jamstvima: „za društva u teškoćama tržišni davatelj jamstva, ako postoji, u vrijeme davanja jamstva zaračunao bi visoku premiju s obzirom na očekivanu stopu neizvršavanja ugovornih obveza.”
- (181) U ovom predmetu državno jamstvo odobreno je uz godišnju premiju od 3,12 %. Ta je premija određena na temelju mišljenja [...].
- (182) Suprotno mišljenju talijanskih tijela Komisija smatra da se u mišljenju [...] ne procjenjuje primjereno naknada koju bi razuman subjekt u tržišnom gospodarstvu zatražio u zamjenu za svoje jamstvo jer mišljenje [...] ne sadržava odgovarajuću procjenu vjerojatnosti aktiviranja jamstva i njegove otplate u slučaju aktiviranja. *De facto*, mišljenje [...] u cijelosti se oslanja na manjkavu pretpostavku da bi se zajam od 400 milijuna EUR odobren društvu Ilva prenio na novo društvo („NewCo”), koje će upravljati imovinom društva Ilva po boljim uvjetima. U mišljenju [...] detaljno se procjenjuje kreditna sposobnost tog hipotetskog društva NewCo i zaključuje da bi, na temelju procijenjene kreditne ocjene društva NewCo, talijanska država trebala primijeniti jamstvenu premiju u rasponu od 1,53 % do 3,12 %. No u vrijeme davanja jamstva nije bilo razloga pretpostavljati da će se zajam od 400 milijuna EUR automatski prenijeti na hipotetskog novog vlasnika imovine društva Ilva ⁽⁷⁸⁾. U tom su kontekstu talijanska tijela trebala ocijeniti kreditnu sposobnost društva Ilva (a ne hipotetskog stjecatelja) i na temelju toga procijeniti LGD na osnovi zajma.
- (183) Budući da se mišljenje [...] nije moglo upotrijebiti za ocjenu primjerenosti premije koju je talijanska država naplatila kao naknadu za rizik, Komisija je morala tražiti referentne stope primijenjene na subjekte u sličnoj financijskoj situaciji kao društvo Ilva. U skladu s ustaljenom i nedavnom praksom odlučivanja o društvima nad kojima se provodi postupak u slučaju nesolventnosti i koja su namijenjena prodaji ⁽⁷⁹⁾, Komisija smatra da je bez dostupnog alternativnog kreditnog rejtinga i s obzirom na to da se smatra poduzetnikom u teškoćama, rejting društva Ilva u najboljem slučaju CCC (vidjeti i uvodnu izjavu 189.). Stoga je Komisija prikupila financijske podatke iz baze podataka *S&P Capital IQ Platform* ⁽⁸⁰⁾ o kreditnoj marži na osnovi nastanka statusa neispunjavanja obveza na ugovore o razmjeni („CDS”) te o prinosima na obveznice za društva s kreditnim rejtingom CCC+, D ili SD na datum odobravanja mjere br. 3.
- (184) CDS je sporazum o financijskoj razmjeni kojim se prodavatelj CDS-a obvezuje na nadoknadu kupcu (obično vjerovniku referentnog zajma) u slučaju da dužnik ne ispunjava obveze u pogledu zajma. Drugim riječima, prodavatelj CDS-a osigurava kupca od neispunjenja obveza u pogledu nekog referentnog zajma. Taj je instrument kao takav vrlo važan kako bi se dobio pokazatelj premije za rizik/naknade za jamstvo koju bi subjekt u tržišnom gospodarstvu trebao za osiguranje od rizika neispunjenja obveza iz zajma. Podaci prikupljeni iz 11 analiza dostupnih u svibnju 2015. pokazuju da su se marže CDS-a za rokove dospijeca od deset godina kretale u rasponu od 6,3 % do 277,7 %, uz vrijednost medijana od 17,6 %.
- (185) Prinosi na obveznice dobar su pokazatelj ukupnih troškova pozajmljivanja za društvo, odnosno kamatne stope i jamstvene premije koje su zajedno izražene u postotku. Podaci prikupljeni iz 8 analiza dostupnih u svibnju 2015. pokazuju stope od 5,3 % do 35,6 %, uz vrijednost medijana od 17,0 % za obveznice s rokom dospijeca od deset godina. Samo su dvije analize bile dostupne za obveznice s rokom dospijeca od 25 godina. U tim je analizama zabilježena stopa od 14,2 %.
- (186) Kako je vidljivo iz analiziranih podataka, trošak financiranja društava s rejtingom CCC+, D ili SD na datum odobravanja mjere br. 3 bio je znatno viši od troška koji je društvo Ilva zabilježilo zahvaljujući državnom jamstvu. Društvo Ilva uspjelo je dobiti zajam uz ukupan trošak od [...] (kamatna stopa od [...] + jamstvena premija od 3,12 %), dok je iz tržišnih pokazatelja vidljiv ukupan trošak od gotovo 17 % tijekom istog razdoblja.
- (187) Tom provjerom vjerodostojnosti dokazuje se da se državnim jamstvom definiranim kao mjera br. 3 društvu Ilva dodjeljuje gospodarska prednost koju ono ne bi dobilo po tržišnim uvjetima. Taj je nalaz u skladu s mišljenjem konkurenata (vidjeti uvodnu izjavu 118.). Nakon što je utvrđeno postojanje gospodarske prednosti koja nije dostupna po tržišnim uvjetima, postavlja se pitanje njezine kvantifikacije.

⁽⁷⁸⁾ Zajam se, zapravo, neće prenijeti na stjecatelja imovine društva Ilva, ArcelorMittal.

⁽⁷⁹⁾ Vidjeti *ex multis* i za najnovije postupke konačne odluke Komisije u predmetima: SA.38544 Kem One (28. srpnja 2015.), SA 38545 Mory Global (6. studenoga 2015.), SA.38644 Brandt Groupe (21. ožujka 2016.).

⁽⁸⁰⁾ <https://www.capitaliq.com>

- (188) Kako je prethodno objašnjeno, Komisija je uspjela prikupiti neke pokazatelje tržišnih stopa jamstava za konkretno razdoblje. No ti su podaci dobiveni od subjekata koji se ne mogu u potpunosti usporediti s društvom Ilva i iz financijskih instrumenata koji se razlikuju od zajma i jamstva koje je ugovorilo društvo Ilva te stoga ne mogu poslužiti kao primjerena referentna vrijednost za utvrđivanje točne tržišne stope za predmetno jamstvo na potrebnoj razini točnosti. Isto tako, u istražnom postupku nisu utvrđene trenutačne razine kamatnih stopa za zajmove slične zajmovima odobrenima društvu Ilva, s državnim jamstvom ili bez njega, ili tržišne stope za potonje jamstvo. U tim se okolnostima u Obavijesti o jamstvima navodi da se potencijalna prednost povezana s davanjem jamstva (koja odgovara potencijalnom elementu potpore) treba izračunati kao razlika između određene tržišne kamatne stope koju bi korisnik snosio bez jamstva i kamatne stope ostvarene zahvaljujući državnom jamstvu nakon što se uzmu u obzir sve uplaćene premije.
- (189) Komisija smatra da je razumno uzeti u obzir i Komunikaciju iz 2008. o referentnim i diskontnim stopama za potrebe utvrđivanja zamjenske kamatne stope u skladu s tržištem za predmetni zajam. U tom se pogledu čini da je kreditna sposobnost (rejting) društva Ilva najniža od pet mogućih rejtinga predviđenih u Komunikaciji iz 2008., odnosno „Loša/Financijske poteškoće (CCC i niže)”. Nadalje, uz zajam nije priloženo nikakvo osiguranje kojim bi se zajmodavcima (ili davatelju jamstva) pružilo dovoljno likvidno, potencijalno prenosivo i odmah izvršivo pravo nad imovinom društva Ilva u slučaju neispunjavanja obveza. Na temelju toga Komisija zauzima stajalište da se tržišna kamatna stopa na zajam i jamstvena premija koja čini mjeru br. 3 izračunavaju za zajam kao zbroj odgovarajuće referentne stope i 1 000 baznih bodova, kako je definirano u Komunikaciji iz 2008.
- (190) U pogledu odgovarajuće referentne stope u Komunikaciji iz 2008. preporučuje se primjena jednogodišnjih stopa na tržištu novca (tj. u slučaju Italije: jednogodišnje stope Euribora), pri čemu Komisija pridržava pravo na primjenu kraćih ili duljih rokova dospelja prilagođenih određenim slučajevima. U ovom predmetu Komisija smatra da vrlo dug rok dospelja zajma od 400 milijuna EUR koji je predmet državnog jamstva opravdava odabir referentne stope koja odgovara tom dugom roku dospelja. Komisija je stoga odlučila primijeniti stopu na ugovor o razmjeni koja odgovara ponderiranom prosječnom trajanju zajma za koji je dano jamstvo. Budući da iz profila otplate zajma od 400 milijuna EUR proizlazi ponderirano prosječno trajanje od 14,86 godina, odgovarajuća referentna stopa trebala bi biti petnaestogodišnja stopa na ugovor o razmjeni. Stopa na ugovor o razmjeni za petnaestogodišnje rokove dospelja 27. svibnja 2015., tj. u vrijeme kad su tri privatna zajmodavca odobrila 400 milijuna EUR, iznosila je 1,18 % ⁽⁸¹⁾. Na temelju toga tržišna kamatna stopa određena u skladu s Komunikacijom iz 2008. iznosi 1,18 % + 1 000 baznih bodova, tj. 11,18 %.
- (191) Iznos prednosti povezane s jamstvom koje je dala država mora se izračunati odvojeno za zajam u skladu sa sljedećom metodologijom: razlika između i. kamatne stope izračunane kako je objašnjeno u uvodnoj izjavi 190. i primijenjene na glavnica zajma te ii. ukupnog troška financiranja zajma za koji je dano jamstvo izračunanog kao zbroj kamatne stope koju su banke primijenile na glavnica zajma i jamstvene premije koju je primijenila država, pri čemu je oboje izračunano i naplaćeno za razdoblje tijekom kojeg su iznosi stavljeni na raspolaganje društvu Ilva.

5.2.3.3. Selektivnost

- (192) Državno jamstvo definirano kao mjera br. 3 jest *ad hoc* mjera potpore odobrena u korist jednog poduzetnika, društva Ilva. Kao takva, mjera br. 3 je selektivna.

5.2.3.4. Zaključak o mjeri br. 3

- (193) Budući da mjera br. 3 ispunjuje sve kriterije utvrđene u članku 107. stavku 1. UFEU-a, Komisija zaključuje da ona čini državnu potporu čiji se iznos može odrediti na temelju metodologije opisane u uvodnoj izjavi 191.

5.2.4. Mjera br. 4

- (194) U odluci o pokretanju postupka Komisija je zauzela privremeno stajalište da se nagodba u sporu koju su dogovorili društvo Fintecna i društvo Ilva može pripisati talijanskoj državi i da uključuje državna sredstva. Komisija je izrazila sumnje i je li prihvaćanjem nagodbe u dugogodišnjem sporu u ožujku 2015. neposredno nakon proglašenja društva Ilva nesolventnim društvo Fintecna donijelo razumnu odluku koju bi u sličnoj situaciji donio subjekt u tržišnom gospodarstvu.
- (195) Na temelju opažanja zaprimljenih tijekom službenog postupka Komisija je najprije ocijenila je li odluka o rješavanju spora uistinu bila razumna sa stajališta subjekta u tržišnom gospodarstvu, odnosno dodjeljuje li se tom odlukom društvu Ilva gospodarska prednost.

⁽⁸¹⁾ U skladu s podacima koje je Komisija prikupila iz baze podataka S&P Capital IQ.

5.2.4.1. Gospodarska prednost

- (196) Kako je već navedeno u uvodnoj izjavi 163., intervencijom tijela javne vlasti ne dodjeljuje se nužno prednost korisniku te intervencije i stoga ona ne čini državnu potporu ako je poduzeta u uobičajenim tržišnim uvjetima, odnosno ako je tijelo javne vlasti postupilo kao što bi u sličnoj situaciji postupio i razuman subjekt u tržišnom gospodarstvu.
- (197) Prije svega, u detaljnoj procjeni Komisija je ocijenila okolnosti u kojima je društvo Fintecna donijelo odluku o postizanju nagodbe u dugogodišnjem sporu s društvom Ilva plaćanjem 156 milijuna EUR. Pri donošenju te odluke o nagodbi društvo Fintecna moralo je uzeti u obzir gospodarsko stanje u vrijeme donošenja odluke o nagodbi, razinu rizika i buduća očekivanja ⁽⁸²⁾.
- (198) U tom pogledu Komisija napominje da obveza koja je nastala i koju je država kao prodavatelj preuzela prije privatizacije načelno nije sporna i da je u pogledu iznosa nagodbe, odnosno 156 milijuna EUR, društvo Fintecna kao razuman vjerovnik svoju izloženost prema društvu Ilva procijenilo 2011. i prilagodilo 2014. Na temelju izračuna utvrđena je izloženost od [...] EUR, koja je prilagođena na [...] EUR u 2014. Kako bi primjereno procijenilo pravne rizike, društvo Fintecna zatražilo je dva pravna mišljenja u kojima je neovisno potvrđeno da je 156 milijuna EUR bio prihvatljiv iznos u okviru najvišeg mogućeg ograničenja dogovorenog u ugovoru o privatizaciji ([...] EUR bez kamata li [...] EUR s kamatama) i procijenjene potencijalne izloženosti ([...] EUR u 2014.).
- (199) Društvo Fintecna donijelo je odluku o nagodbi u kontekstu Odluke br. 1/2015, što je dovelo do sporazuma između tih dviju stranaka. S obzirom na razumnu procjenu rizika koji nastaju u slučaju nesolventnosti društva Ilva koju su izradili neovisni pravni savjetnici, samom činjenicom da je društvo Fintecna donijelo odluku o nagodbi tek tada, a ne prije donošenja prethodno navedene Odluke, ne mijenja se ocjena da je odluka o nagodbi razumna odluka koju bi subjekt u tržišnom gospodarstvu donio u sličnoj situaciji. Razumni subjekt koji želi izbjeći gubitke može prednost dati rješavanju spora mirnim putem umjesto pribjegavanju sudu ili arbitraži nakon produljene parnice u okolnostima u kojima njegova obveza kao takva nije upitna i u kojima bi njegova izloženost mogla dovesti do iznosa od [...] do [...] viših od iznosa neposredne nagodbe. Čini se da daljnje odgađanje nagodbe ne bi moglo dovesti do boljeg financijskog ishoda za društvo Fintecna.
- (200) Uzimajući u obzir činjenicu da koraci koje je poduzelo društvo Fintecna odgovaraju ponašanju razumnog sudionika u tržišnom gospodarstvu i da se u postupku koji je prethodio odluci odražava razuman pristup koji je društvo Fintecna poduzelo s obzirom na iznos moguće nagodbe koja će se postići s društvom Ilva, Komisija zaključuje da je plaćanje manjeg iznosa od vlastitih procjena u načelu razumna odluka privatnog subjekta u tržišnom gospodarstvu u nagodbi te da se stoga njome ne dodjeljuje prednost društvu Ilva.

5.2.4.2. Zaključak o mjeri br. 4

- (201) Komisija je dokazala da se mjerom br. 4 društvu Ilva ne dodjeljuje gospodarska prednost. Budući da su kriteriji utvrđeni člankom 107. stavkom 1. UFEU-a kumulativni, Komisija zaključuje da mjera br. 4 ne čini državnu potporu.

5.2.5. Mjera br. 5

5.2.5.1. Državna sredstva i pripisivost državi

- (202) U pogledu toga proizlazi li mjera od države Komisija primjećuje da se mjera sastoji od zajma koji je Ministarstvo gospodarstva i financija odobrilo iz sredstava državnog proračuna.
- (203) Budući da pojam države članice uključuje sve razine tijela javne vlasti, neovisno o tome je li riječ o nacionalnom, regionalnom ili lokalnom tijelu, Komisija zaključuje da se mjera može pripisati državi i da uključuje prijenos državnih sredstava.

5.2.5.2. Gospodarska prednost

- (204) U svojim opažanjima u pogledu odluke o pokretanju postupka WV Stahl od Komisije zahtijeva da osigura brz povrat državne potpore odobrene društvu Ilva u obliku zajmova ispod tržišnih uvjeta na temelju razlike između naplaćene kamatne stope i tržišne stope u trenutku odobrenja zajmova (vidjeti uvodnu izjavu 120.). U pogledu nalaza o gospodarskoj prednosti u okviru mjere br. 5 Komisija smatra da se može primijeniti isto obrazloženje kao i za mjeru br. 3 iako među tim mjerama postoje dvije glavne činjenične razlike.

⁽⁸²⁾ Presuda Prvostupanskog suda od 29. ožujka 2007., *Scott protiv Komisije*, T-366/00, EU:T:2012:649, točka 158.

- (205) Prva je činjenična razlika da je mjera br. 5 javni zajam, dok je mjera br. 3 državno jamstvo za sindicirani zajam. No ta činjenična razlika ne utječe na obrazloženje iz uvodnih izjava od 166. do 179., koje jednako vrijedi za zajam i za jamstvo.
- (206) Druga je činjenična razlika datum odobrenja: 30. travnja 2015. za mjeru br. 3 u odnosu na 15. prosinca 2015. za mjeru br. 5. No Komisija smatra da obrazloženje iz uvodnih izjava od 166. do 179. vrijedi i na datum odobrenja mjere br. 5: u prosincu 2015. još se uvijek moglo očekivati da je likvidacijska vrijednost imovine društva Ilva visoka te se ukupni iznos potraživanja s najvišim prioritetom naplate tijekom stečajnog postupka povećao za 400 milijuna EUR (tj. iznos mjere br. 3) u odnosu na travanj 2015., dosegnuvši ukupan iznos od približno [...] EUR, što je još uvijek znatno manje od stečajne mase od 1,8 milijardi EUR koja se mogla očekivati. Nadalje, Odlukom br. 191/2015 viši se prioritet otplate daje mjeri br. 5 nego drugim potraživanjima s najvišim prioritetom naplate tijekom stečajnog postupka, kako je prikazano na grafikonu 2., čime se dodatno povećava potencijalni LGD mjere br. 5.

Grafikon 2.

Redoslijed otplate duga društva Ilva u prosincu 2015.

[...]

- (207) S obzirom na prethodno navedeno čini se da je LGD na osnovi zajma još uvijek bio prilično visok te Komisija zaključuje da bi privatni zajmodavac koji često posluje s rizičnim zajmovima mogao smatrati da je poslovno opravdano društvu Ilva odobriti zajam.
- (208) Kao i za mjeru br. 3 Komisija je zatim ocijenila uključuju li financijski uvjeti javnog zajma primjerenu naknadu za rizik koji je preuzela država. Zbog istih razloga kao za mjeru br. 3 Komisija smatra da mišljenje [...] ne sadržava primjerenu metodu određivanja primjerenosti godišnje kamatne stope koju je naplatila država (2,94 %). Stoga je Komisija prikupila slične javne podatke kao za mjeru br. 3. (marže CDS-a i prinose na obveznice) iz baze podataka S&P Capital IQ Platform ⁽⁸³⁾ koji odgovaraju datumu odobrenja mjere br. 5.
- (209) Podaci prikupljeni iz 14 analiza dostupnih u prosincu 2015. pokazuju marže CDS-a za rokove dospijeca od pet godina u rasponu od 6,2 % do 300,5 %, uz vrijednost medijana od 44,1 % te marže CDS-a za rokove dospijeca od jedne godine u rasponu od 3,0 % do 648 %, uz vrijednost medijana od 32,7 %.
- (210) Podaci prikupljeni iz 31 analize dostupne u prosincu 2015. pokazuju kamate na obveznice od 2,2 % do 99,0 %, uz vrijednost medijana od 17,6 % za obveznice s rokom dospijeca od tri godine.
- (211) Kako je vidljivo iz analiziranih podataka, trošak financiranja društava s rejtingom CCC+, D ili SD na datum odobravanja mjere br. 5 bio je znatno viši od troška koji je društvo Ilva dobilo od države. Zajam društvu Ilva naplaćen je po godišnjoj kamatnoj stopi od 2,94 %, dok je iz tržišnih pokazatelja vidljiv znatno viši ukupni trošak u istom razdoblju.
- (212) Kao i za mjeru br. 3, tom provjerom vjerodostojnosti dokazuje se da se javnim zajmom definiranim kao mjera br. 5 društvu Ilva dodjeljuje gospodarska prednost koju društvo Ilva ne bi dobilo po tržišnim uvjetima. Nakon što je utvrđeno postojanje gospodarske prednosti koja nije dostupna po tržišnim uvjetima, postavlja se pitanje njezine kvantifikacije.
- (213) Primjenjujući *mutatis mutandis* isto obrazloženje kao za mjeru br. 3, Komisija je odlučila u obzir uzeti i Komunikaciju iz 2008. Na temelju toga Komisija je utvrdila primjerenu tržišnu stopu od 10,06 % za kvantifikaciju elementa potpore u zajmu odobrenom bez osiguranja, izračunanu kao zbroj referentne stope od 0,06 % koja odgovara jednogodišnjem Euriboru od 15. prosinca 2015. i kreditne marže od 1 000 baznih bodova.
- (214) Iznos prednosti povezane s javnim zajmom definiranim kao mjera br. 5 mora se izračunati kao razlika između i. kamatne stope izračunane kako je objašnjeno u uvodnoj izjavi 213. i primijenjene na glavnice zajma te ii. stvarne kamatne stope koju duguje Ilva, pri čemu je oboje izračunano i naplaćeno za razdoblje tijekom kojeg su iznosi stavljeni na raspolaganje društvu Ilva.

5.2.5.3. Selektivnost

- (215) Državni zajam definiran kao mjera br. 5 jest *ad hoc* mjera potpore odobrena u korist jednog poduzetnika, društva Ilva. Kao takva, mjera br. 5 je selektivna.

⁽⁸³⁾ <https://www.capitaliq.com>

5.2.5.4. Zaključak o mjeri br. 5

- (216) Budući da mjera br. 5 ispunjuje sve kriterije utvrđene u članku 107. stavku 1. UFEU-a, Komisija zaključuje da ona čini državnu potporu čiji se iznos može odrediti na temelju metodologije opisane u uvodnoj izjavi 214.

5.3. Nezakonitost potpora

- (217) Mjere br. 3 i 5 čine državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a te su provedene bez prethodne obavijesti Komisiji, što je protivno članku 108. stavku 3. UFEU-a. Kao takve, te su mjere provedene nezakonito.

5.4. Spojivost potpore s unutarnjim tržištem

- (218) Zabrana državnih potpora nije apsolutna ni bezuvjetna. Točnije, članak 107. stavci 2. i 3. UFEU-a čine pravne osnove u skladu s kojima se određene mjere potpore mogu smatrati spojivima s unutarnjim tržištem. Budući da smatraju da mjere iz istražnog postupka ne čine državnu potporu, talijanska tijela nisu istaknula nijedan razlog koji se odnosi na njihovu spojivost.
- (219) Stoga će Komisija na vlastitu inicijativu ocijeniti mogu li se mjere državne potpore odobrene društvu Ilva, odnosno mjere br. 3 i 5, proglasiti spojivima s unutarnjim tržištem na temelju neke od mogućih pravnih osnova.
- (220) Komisija napominje da odstupanja iz članka 107. stavka 2. UFEU-a očigledno nisu primjenjiva. Među odstupanjima iz stavka 3. navedenog članka samo bi se točke (a) i (c) mogle pokazati korisnima. U točki (a) navodi se da se potpore za promicanje gospodarskog razvoja područja na kojima je životni standard neuobičajeno nizak ili na kojima postoji velika podzaposlenost mogu smatrati spojivima s unutarnjim tržištem. U točki (c) utvrđeno je da se potpore za olakšavanje razvoja određenih gospodarskih djelatnosti ili određenih gospodarskih područja, ako takve potpore ne utječu nepovoljno na trgovinske uvjete u mjeri u kojoj bi to bilo suprotno zajedničkom interesu, mogu, jednako tako, smatrati spojivima s unutarnjim tržištem.
- (221) U pogledu članka 107. stavka 3. točke (a) UFEU-a poduzetnici koji posluju u sektoru čelika, kao što je Ilva, ne ispunjuju uvjete za regionalnu potporu u skladu s točkom 9. Smjernica za regionalne potpore ⁽⁸⁴⁾. Stoga se ta pravna osnova ne može primijeniti na mjere iz istražnog postupka.
- (222) U pogledu članka 107. stavka 3. točke (c) Komisija nije utvrdila nikakav okvir ni smjernice za primjenu članka 107. stavka 3. koje bi se mogle primijeniti na mjere koje se ocjenjuju. Točnije, poduzetnici koji posluju u sektoru čelika, kao što je Ilva, ne ispunjuju uvjete za potporu za sanaciju i restrukturiranje u skladu s točkom 18. Smjernica o državnim potporama za sanaciju i restrukturiranje nefinancijskih poduzetnika u teškoćama ⁽⁸⁵⁾. Budući da ispunjuje uvjete za poduzetnika u teškoćama u skladu s točkom 20. podtočkom (c) Smjernica o državnim potporama za sanaciju i restrukturiranje nefinancijskih poduzetnika u teškoćama, društvo Ilva nije prihvatljivo ni za potporu za zaštitu okoliša u skladu s točkom 16. Smjernica o državnim potporama za zaštitu okoliša i energiju ⁽⁸⁶⁾.
- (223) S obzirom na prethodno navedeno Komisija zaključuje da su mjere državne potpore odobrene društvu Ilva nespojive s unutarnjim tržištem.

5.5. Povrat potpora nespojivih s unutarnjim tržištem

- (224) Komisija je u skladu s odredbama UFEU-a i ustaljenom sudskom praksom Suda ovlaštena odlučiti mora li predmetna država ukinuti ili izmijeniti potporu za koju je ustanovila da nije spojiva s unutarnjim tržištem ⁽⁸⁷⁾. Sud je isto tako dosljedno smatrao da obveza države članice da ukinе potporu koju Komisija smatra nespojivom s unutarnjim tržištem služi u svrhu ponovne uspostave prethodne situacije ⁽⁸⁸⁾.
- (225) U tom je kontekstu Sud utvrdio da će taj cilj biti ostvaren kada korisnik vrati iznose koji su mu dodijeljeni u okviru nezakonitih potpora, čime će izgubiti prednost koju ima na tržištu u odnosu na svoje konkurente te će se ponovno uspostaviti situacija koja je prethodila isplati potpore ⁽⁸⁹⁾.

⁽⁸⁴⁾ SL C 209, 23.7.2013., str. 1.

⁽⁸⁵⁾ SL C 249, 31.7.2014., str. 1.

⁽⁸⁶⁾ Smjernice o državnim potporama za zaštitu okoliša i energiju za razdoblje 2014. – 2020. (SL C 200, 28.6.2014., str. 1.)

⁽⁸⁷⁾ Presuda Suda od 12. srpnja 1973., *Komisija protiv Njemačke*, C-70/72, ECLI:EU:C:1973:87, točka 13.;

⁽⁸⁸⁾ Presuda Suda od 14. rujna 1994., *Španjolska protiv Komisije*, C-278/92, C-279/92 i C-280/92, ECLI:EU:C:1993:87, točka 75.

⁽⁸⁹⁾ Presuda Suda od 17. lipnja 1999., *Belgija protiv Komisije*, C-75/97, ECLI:EU:C:1999:311, točke 64. i 65.

- (226) U skladu sa sudskom praksom u članku 16. stavku 1. Uredbe Vijeća (EU) 2015/1589 ⁽⁹⁰⁾ utvrđeno je sljedeće: „Kada se u slučajevima nezakonite potpore donesu negativne odluke, Komisija donosi odluku kojom se od dotične države članice zahtijeva da poduzme sve potrebne mjere za povrat sredstava potpore od korisnika”.
- (227) Stoga, budući da je provedbom predmetnih mjera prekršen članak 108. Ugovora te da se one trebaju smatrati nezakonitom i nespojivom potporom, potrebno je izvršiti povrat sredstava u cilju ponovne uspostave situacije koja je prethodila njihovom odobravanju. Povratom bi se trebalo obuhvatiti razdoblje od trenutka kada je nastala prednost za korisnika, odnosno kada je potpora stavljena na raspolaganje korisniku, do njezina stvarnog povrata, a na iznose koje je potrebno vratiti obračunava se kamata sve do stvarnog povrata.
- (228) Na temelju prethodne ocjene u odjeljcima 5.2.3. i 5.2.5. element potpore sadržan u mjerama br. 3 i 5 mora se vratiti kako slijedi:
- (a) za mjeru br. 3 razlika između i. kamatne stope izračunane kako je objašnjeno u uvodnoj izjavi 190. i primijenjene na glavnici zajma te ii. ukupnog troška financiranja zajma za koji je dano jamstvo izračunanog kao zbroj kamatne stope koju su banke primijenile na glavnici zajma i jamstvene premije koju je primijenila država, pri čemu je oboje izračunano i naplaćeno za razdoblje tijekom kojega su iznosi stavljeni na raspolaganje društvu Ilva.
- (b) za mjeru br. 5 razlika između i. kamatne stope izračunane kako je objašnjeno u uvodnoj izjavi 213. i primijenjene na glavnici zajma te ii. stvarne kamatne stope koju duguje Ilva, pri čemu su obje izračunane i naplaćene za razdoblje tijekom kojega su iznosi stavljeni na raspolaganje društvu Ilva.
- (229) U skladu s načelom lojalne suradnje na temelju članka 4. stavka 3. UFEU-a u roku od dva mjeseca od datuma objave ove Odluke Italija mora Komisiji dostaviti točan iznos potpore dodijeljene društvu Ilva, posebno uzimajući u obzir potporu u obliku zajmova, stvarne datume plaćanja ili otplate te sve ostale relevantne okolnosti koje je prijavila Italija. U svakom slučaju, iznosi koje je potrebno vratiti moraju uključivati kamate koje se naplaćuju do stvarnog povrata.
- (230) U istom roku od dva mjeseca Italija mora Komisiju obavijestiti o uklanjanju budućih gospodarskih prednosti koje proizlaze iz mjera br. 3 i 5. U tu bi svrhu Italija trebala osigurati da relevantni ukupni troškovi financiranja i kamatnih stopa barem odgovaraju kamatnim stopama u skladu s tržištem koje su navedene u uvodnoj izjavi 190. odnosno 213. Svi iznosi stavljeni na raspolaganje do prilagodbe kamatnih stopa i dalje će biti potpora nespojiva s unutarnjim tržištem i kao takvi morat će se vratiti, zajedno s kamatama na iznos povrata koje se obračunavaju do datuma povrata.

6. ZAKLJUČAK

- (231) Komisija zaključuje da je Italija protuzakonito provela mjere br. 3 i 5 iz odjeljaka 2.2.3. i 2.2.5. ove Odluke i time prekršila članak 108. stavak 3. UFEU-a.
- (232) Komisija zaključuje da je element potpore iz mjera br. 3 i 5 nespojiv s unutarnjim tržište te korisnik potpore, društvo Ilva, potporu mora vratiti zajedno s kamatama za povrat,

DONIJELA JE OVU ODLUKU:

Članak 1.

Sljedeće mjere koje su predmet ove Odluke ne čine državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije:

- (a) Prijenos imovine u iznosu od 1,1 milijarde EUR zaplijenjene u kaznenom postupku protiv prethodnih vlasnika društva Ilva proveden u okviru privatnog sporazuma o nagodbi s društvom Ilva;
- (b) Odluka br. 101/2013 od 11. kolovoza 2014. i njezin članak 12. stavak 5. o zajmovima s najvišim prioritetom naplate tijekom stečajnog postupka primijenjen na privatni zajam od 250 milijuna EUR;
- (c) Sporazum o nagodbi u visini od 156 milijuna EUR zaključen između društva Fintecna i društva Ilva 5. ožujka 2015. na temelju Odluke br. 1/2015 od 4. ožujka 2015.

⁽⁹⁰⁾ Uredba Vijeća (EU) 2015/1589 od 13. srpnja 2015. o utvrđivanju detaljnih pravila primjene članka 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (SL L 248, 24.9.2015., str. 9.).

Članak 2.

Ostale mjere koje su predmet ove Odluke i koje je Italija nezakonito odobrila kršeći pritom članak 108. stavak 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije čine državnu potporu nespojivu s unutarnjim tržištem:

- (a) Dodjela državnog jamstva društvu Ilva za zajam od 400 milijuna EUR Ministarskom odlukom od 30. travnja 2015. u skladu s Odlukom br. 1/2015;
- (b) Dodjela državnog zajma od 300 milijuna EUR društvu Ilva Ministarskom odlukom od 15. prosinca 2015. u skladu s Odlukom br. 191/2015.

Članak 3.

- 1. Italija mora od korisnika zatražiti povrat dodijeljenih potpora iz članka 2. koje nisu spojive s unutarnjim tržištem.
- 2. Na iznose povrata obračunavaju se kamate od datuma kad su stavljani na raspolaganje korisnicima do datuma njihova stvarnog povrata.
- 3. Kamate se izračunavaju na temelju složenog kamatnog računa u skladu s poglavljem V. Uredbe Komisije (EZ) br. 794/2004 ⁽⁹¹⁾ i Uredbe Komisije (EZ) br. 271/2008 ⁽⁹²⁾ o izmjeni Uredbe (EZ) br. 794/2004.
- 4. Italija mora prilagoditi sve neisplaćene iznose potpora u okviru mjera iz članka 2. na tržišne uvjete utvrđene u uvodnim izjavama 190. i 213. ove Odluke u roku od dva mjeseca od datuma objave ove Odluke.

Članak 4.

- 1. Povrat potpore dodijeljene u okviru mjera iz članka 2. stupa na snagu odmah i odmah proizvodi učinak.
- 2. Italija je dužna osigurati da se ova Odluka provede u roku od četiri mjeseca od datuma objave ove Odluke.

Članak 5.

- 1. U roku od dva mjeseca od objave ove Odluke Italija je dužna dostaviti sljedeće podatke:
 - (a) detaljan opis već poduzetih i planiranih mjera kojima će se ispuniti uvjeti iz ove Odluke;
 - (b) dokumente kojima se dokazuje da je korisniku naloženo da vrati potporu;
 - (c) dokumente kojima se dokazuje da su provedene prilagodbe iz članka 3. stavka 4. ove Odluke.
- 2. Italija je dužna stalno izvješćivati Komisiju o napretku nacionalnih mjera koje poduzima radi primjene ove Odluke sve do završetka povrata potpore dane u okviru mjera iz članka 2. Na jednostavan zahtjev Komisije dužna je odmah dostaviti informacije o već poduzetim i planiranim mjerama u svrhu ispunjavanja uvjeta iz ove Odluke. Mora dostaviti i detaljne podatke o iznosima potpore i kamata na iznos povrata koje je korisnik već vratio.

⁽⁹¹⁾ Uredba Komisije (EZ) br. 794/2004 od 21. travnja 2004. o provedbi Uredbe Vijeća (EU) 2015/1589 o utvrđivanju detaljnih pravila za primjenu članka 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (SL L 140, 30.4.2004., str. 1.).

⁽⁹²⁾ Uredba Komisije (EZ) br. 271/2008 od 30. siječnja 2008. o izmjeni Uredbe (EZ) br. 794/2004 o provedbi Uredbe Vijeća (EZ) br. 659/1999 o utvrđivanju detaljnih pravila za primjenu članka 93. Ugovora o EZ-u (SL L 82, 25.3.2008., str. 1.).

Članak 6.

Ova je Odluka upućena Talijanskoj Republici.

Sastavljeno u Bruxellesu 21. prosinca 2017.

Za Komisiju
Margrethe VESTAGER
Članica Komisije
